

ONDERWIJSVISITATIE

Verpleegkunde

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Verpleegkunde aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

Vlaamse Hogescholenraad

9 februari 2007

De onderwijsvisitatie Verpleegkunde

Wolvengracht 38/2
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
[http://www.vlhora.be/visitaties en accreditatie/visitatierapporten.htm](http://www.vlhora.be/visitaties%20en%20accreditatie/visitatierapporten.htm)

Wettelijk depot: D/2007/8696/5

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Communicatiemanagement in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de vernieuwde visitatieprocedure handleiding onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA (februari 2005) gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretarissen van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Bert Hoogewijs
voorzitter

2.5 Hogeschool Gent

Algemene toelichting op de gevisiteerde opleiding

De opleiding gegradueerde Verpleegkunde van het departement Gezondheidszorg – Vesalius in Gent is gegroeid uit een samenvloeiing van historiek en traditie, van diverse fusies met bestaande verpleegopleidingen van zowel het Gemeenschapsonderwijs als het Stedelijk en Provinciaal Onderwijs en van de onderwijsontwikkeling, zoals die wordt bepaald door het Hogeschooldecreet van de Vlaamse Gemeenschap. De Hogeschool Gent is een van de vijf Vlaamse autonome hogescholen (VAH). De school heeft een *sui generis* -statuut wat, onder andere inhoudt dat hij haar eigen inrichtende macht is en niet langer afhangt van de inrichtende machten van de fusiepartners, met name de Stad Gent, het Gemeenschapsonderwijs en de Provincie Oost-Vlaanderen.

De Hogeschool Gent is in 1995 tot stand gekomen door een fusie van dertien hogescholen, waarvan acht uit het Gemeenschapsonderwijs en vijf uit het Stedelijk onderwijs (Stad Gent). Op 24 september 2001 is er verder gefuseerd, ditmaal met de provinciale Mercator Hogeschool, die zelf in 1995 ontstond uit de fusie van drie provinciale hogescholen.

De Hogeschool Gent trad op 29 april 2003 toe tot de Associatie Universiteit Gent, een van de vijf Vlaamse associatieverbanden tussen universiteiten en hogescholen. Tot de Associatie Universiteit Gent behoren ook de Hogeschool West-Vlaanderen en de Artevelde Hogeschool. Sinds 2004 –2005 vallen de opleiding Zorgmanagement voor gegradueerde verpleegkundigen en vroedvrouwen en de Gespecialiseerde verpleegkunde in de Intensieve en spoedgevallenzorg eveneens onder de auspiciën van de Hogeschool Gent.

In het departement Gezondheidszorg – Vesalius worden de volgende opleidingen aangeboden:

Verpleegkunde

- opties
- Ziekenhuisverpleegkunde
- Kinderverpleegkunde
- Geriatrische verpleegkunde
- Psychiatrische verpleegkunde
- Sociale verpleegkunde

Logopedie/Audiologie

- opties
- Logopedie
- Audiologie

Laboratorium- en Voedingstechnologie

- opties
- Voedings- en dieetkunde
- Medische laboratoriumtechnologie
- Farmaceutische en biologische technieken

Ergotherapie

Op het moment van de fusie in 2001, werd de brugopleiding voor gebrevetteerde of gediplomeerde verpleegkundigen zowel in de Mercator Hogeschool als in de Hogeschool Gent ingericht. Er werd gekozen om het organisatiemodel zoals in het departement Gezondheidszorg Vesalius van de Hogeschool Gent gehanteerd, te bewaren. De opleiding wordt twee avonden in de week georganiseerd onder de vorm van begeleide zelfstudie, ondersteund door monitoraatsessies en andere onderwijskundige innoverende methodes, zoals het 'skillslab'. Vanaf het academiejaar 2005-2006 zal een aangepast model in voege treden, dat rekening houdt met het Flexibiliseringsdecreet. In dit verslag worden enkel de facetten opgenomen waar de brugopleiding zich onderscheidt van de reguliere bacheloropleiding.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie bachelor hoger professioneel onderwijs

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competentie als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement Vesalius stelt in zijn missie de studenten op te leiden tot bekwame beroepskrachten, die tewerkgesteld worden in het domein van de gezondheidszorg en die niet alleen beschikken over de vereiste eindcompetenties (startcompetenties voor het beroep), maar die ook tolerant zijn in een geest van openheid en pluralisme, zoals verwoord is in de missie van de Hogeschool Gent. Vesalius legt het accent op een 'therapeutisch zijn', waarbij empathie, respect voor de eigenheid van de ander, aanvaarding en echtheid geïntegreerd worden in de persoonlijkheid en zich ook weerspiegelen in de werksfeer van het departement. De opleiding is zich terdege bewust van de samenhang tussen maatschappelijke verantwoordelijkheid en beroepspraktijk. Dit is een sterk aanwezig aspect van de missie van de Hogeschool Gent. Er is een opvallende geest van openheid, pluralisme en culturele sensitiviteit met diverse sociale groepen.

De doelstelling van de opleiding Verpleegkunde is de vorming van competente verpleegkundigen die, vanuit een holistisch perspectief, bereid en bekwaam zijn de zorg op zich te nemen voor de mens van wie de gezondheid of het welzijn bedreigd worden. De beoogde competenties stellen de beroepsbeoefenaar centraal. Uit de gesprekken blijkt dat de volle aandacht gaat naar het traditioneel therapeutisch handelen en de benadering van bedreigde personen. Het competentiegericht leren wordt sterk benadrukt, terwijl preventieve actie en innovatieve trends minder goed te herkennen zijn. Behalve in de afstudeerrichting Psychiatrische Verpleegkunde is het innovatieve karakter van deze discipline nog te weinig aanwezig in de opleiding.

De opleidingsdoelstelling en haar verdere uitwerking tot eindcompetenties zijn gebaseerd op het beroepsprofiel van de Nationale Raad voor Verpleegkunde en de VLOR, op het tot op heden niet officieel afgewerkte opleidingsprofiel van de VLOR en op de richtlijnen voor implementatie van de BAMA-structuur. Ze zijn het resultaat van intense samenwerking van en kruisbestuiving tussen de verschillende fusiepartners, het beroepenveld, de andere hogescholen en de partners van de Associatie Universiteit Gent.

De doelstellingen van de opleiding zijn aangepast aan de omvorming van gegradueerde verpleegkundigen tot professionele bachelors. Bij het formuleren van de opleidingsdoelstellingen werd organisatieoverstijgend gewerkt

op associatieniveau en binnen het project TUNING. Ook werd rekening gehouden met verwachtingen van het beroepenveld, en dit zowel nationaal als internationaal. In het zelfevaluatierapport zijn de doelstellingen en de competenties duidelijk geformuleerd. De competenties sluiten goed aan bij het beroepsprofiel.

Het beheersen van algemene competenties kan nog verhoogd worden. In de hogeschool als organisatie is het competentiegericht denken nog niet voldoende te herkennen. Dit weerspiegelt zich in de opleiding, die nog te eng opteert voor de onmiddellijke beroepsinzetbaarheid van de studenten, wat ten koste gaat van het ontwikkelen van het competentiedenken en de houding van levenslang leren. De relatief sterke focus op de basiscompetenties van het beroep kan op een hoger niveau gebracht worden, onder meer door onderzoek.

Het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties is gelijklopend voor alle afstudeerrichtingen. Zij sluiten aan bij de geformuleerde specifieke competenties voor de verschillende afstudeerrichtingen. Het typerende voor elke afstudeerrichting afzonderlijk is daardoor moeilijk herkenbaar.

Het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar is een dominant streven van de opleidingscoördinator en de docenten. De doelstellingen van de opleiding zijn in voldoende mate gericht op algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. Toch wordt de opleiding sterk gedreven door de nabije aanwezigheid van het Universitair Ziekenhuis van Gent, dat weliswaar functioneert als de belangrijkste stageplaats en gastdocenten levert aan de opleiding.

Studenten worden geïnformeerd over de na te streven competenties door de klastitularis, optieverantwoordelijke en (praktijk)lectoren tijdens de lessen of bij stagebesprekingen. Ook via de studiegids en de verantwoordelijken voor studiebegeleiding worden de vereiste competenties toegelicht. De bij de opleiding betrokken personeelsleden worden geïnformeerd via personeelsvergaderingen en bijscholingen over onderwijsontwikkeling, via de opleidingscommissie en vakgroepen. De desbetreffende informatie wordt gecommuniceerd naar de stageplaatsen via de dagelijkse samenwerking en via vergaderingen met stageverantwoordelijken en/of verpleegdirecties, door de contactdagen in de hogeschool, door de resonantiecommissies en door de opleiding van stagementoren.

Hoewel er zowel centraal als departementaal een duidelijke visie is over internationalisering is de concrete aandacht ervoor in de praktijk van de opleiding nog te beperkt. Een beter uitgewerkte internationale dimensie, zowel in de opbouw van de kennisvakken als in het praktijkgedeelte, zal de opleiding ten goede komen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De operationalisering van een geëxpliciteerde visie dringt zich op om een gedragen kader te scheppen, waarin de deelaspecten van de opleiding als geïntegreerd geheel uitgewerkt kunnen worden.
- De relatief sterke focus op de basiscompetenties van het beroep kan breder ingebed worden en op een hoger niveau gebracht worden. Het meer systematisch toepassen van wetenschappelijk onderzoek en de maatschappelijke dienstverlening kunnen deze beweging ondersteunen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De juridische bescherming van het beroep is gedefinieerd in het KB nr. 78 en staat niet alleen borg voor het wettig beoefenen van de verpleegkunde, maar voorkomt bovendien dat verpleegkundige bevoegdheden overschreden worden.

De competenties, waarover sprake in facet 1.1, zijn opgesteld binnen dit juridische kader en binnen de Europese regelgeving betreffende de opleiding. De doelstellingen zijn geformuleerd conform het geldende juridische kader en vinden aansluiting bij de door het beroepenveld gestelde eisen. Zo wordt er relatief veel geïnvesteerd in de stagebegeleiding. Dit laatste mag, behoudens de afstudeerrichting Sociale Verpleegkunde die van een vierjarige opleiding herleid werd tot een driejarige, gezien worden als een van de sterke punten van de opleiding. De commissie meent dat de doelstellingen van het curriculum van het derde jaar afstudeerrichting Sociale Verpleegkunde geanalyseerd dienen te worden en beter afgestemd op de hedendaagse noden van het betreffende beroepenveld.

De competenties zijn over het algemeen duidelijk en compact geformuleerd. Zij sluiten aan bij het domeinspecifieke referentiekader dat door de visitatiecommissie gehanteerd wordt.

De opleiding inventariseert de verwachtingen van het beroepenveld. Verschillende initiatieven worden genomen om de opleiding af te stemmen op de noden van het beroepenveld. Een tweejaarlijkse contactdag met het beroepenveld is echter weinig. De samengestelde resonantecommissie heeft een duidelijk omschreven doelstelling, maar is te recent om al vruchten af te werpen. De opleiding is hier duidelijk op de goede weg.

De afstemming van de eindkwalificaties op internationale trends, zoals de eerstelijnsgezondheidszorg, en de toetsing van de eindkwalificaties bij het brede beroepenveld, zijn eerder summier en gebeuren niet systematisch. De commissie is van mening dat de sterke oriëntatie op het Universitair Ziekenhuis van Gent hierin een rol speelt.

De uitwerking van de verschillende afstudeerrichtingen heeft vooral een praktische insteek, meer bepaald die van de direct inzetbare verpleegkundige, en is niet echt gebaseerd op een helder doordacht referentiekader. Sommige trends en ontwikkelingen blijven daardoor onderbelicht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De beginselen van de eerstelijnsgezondheidszorg dienen nog meer verweven te worden in het curriculum.
- De nagestreefde competenties moeten op regelmatige en systematische wijze aan het actuele beroepenveld getoetst worden.

Oordeel over onderwerp 1 : Doelstellingen van de opleiding - voldoende

- Facet 1.1 Niveau en oriëntatie: voldoende
- Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen: voldoende

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat

- het domeinspecifieke kader van de opleiding zich situeert in dat van de VLHORA, zoals voorafgaand aan de bezoeken ontwikkeld werd door de visitatiecommissie op basis van de door de opleidingen Verpleegkunde aangereikte kaders;
- de doelstellingen van de opleiding duidelijk gericht zijn op zowel de algemene competenties als de algemene beroepsgerichte en de beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar;
- de voornoemde competenties voldoen aan decretale en beroepsspecifieke vereisten;
- de opleiding zich terdege bewust is van de samenhang tussen maatschappelijke verantwoordelijkheid en beroepspraktijk;
- verschillende initiatieven genomen worden om de opleiding af te stemmen op de noden van het beroepenveld;
- de toetsing van de eindkwalificaties bij het beroepenveld nog verder op punt gesteld worden.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen;
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma;
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De curriculumaanpassing streeft ernaar het bestaande curriculum zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de formele en onderwijsinhoudelijke vereisten die verbonden zijn aan de omschakeling naar de bachelor-masterstructuur van het hoger onderwijs. Inhoudelijk wordt ook rekening gehouden met enerzijds de competenties die voortvloeien uit het beroepsprofiel, anderzijds de competenties opgesteld in functie van de bachelor- en masteropleiding Verpleegkunde en Vroedkunde. Voor de recente curriculumaanpassing werd door het departement een tijdspad uitgestippeld om de inspraak van de titularissen te optimaliseren. De vakgroepen en de opleidingscommissie waren op die manier in staat om op een gestructureerde manier adviezen te formuleren en die te implementeren in het nieuwe curriculum.

In het nieuwe curriculum van het eerste jaar is het opleidingsonderdeel 'Initiatie, Onderzoek en Vakliteratuur' een vakoverschrijdend projectwerk. Het doel is een eerste aanzet te geven tot het ruimer bekijken van de aangeboden vakken binnen de opleiding. 'Studium Generale' in het programma van het tweede jaar is een initiatief ter bevordering van de algemene vorming, waarbij ruimer gekeken wordt dan het specifieke beroepenveld. In het derde jaar Ziekenhuisverpleegkunde zijn medische en verpleegkundige aspecten van verwante disciplines geïntegreerd in clusters. Bovendien worden waar mogelijk multidisciplinaire accenten gelegd in vaardigheidslessen, stages, stageverslagen en het eindwerk. De aandacht voor vakoverschrijdende activiteiten is aanwezig en het zelfevaluatierapport omschrijft duidelijk de gevolgde procedures. Over de bereikte resultaten met deze procedures kan relatief weinig concreets gezegd worden. Hoewel de vakoverschrijdende onderwijsactiviteiten nog gepositioneerd dienen te worden, stelt de commissie vast dat verschillende afstudeerrichtingen gestart zijn met multidisciplinair samenwerken of deze aanpak een plaats zullen geven in de nabije toekomst. In het onderwijsprogramma wordt de nadruk gelegd op het realiseren van competenties, doelstellingen en opdrachten die versterkend kunnen werken in het stageproces. De juiste balans tussen wat enerzijds de theoretische opleiding eist en anderzijds noodzakelijk is voor de geïntegreerde zorgverlening aan de patiënt, verdient blijvende aandacht.

De algemene, de algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties zijn helder beschreven. Op basis hiervan zijn voor de onderscheiden opleidingsonderdelen in de verschillende studiejaren zowel cognitieve als psychomotorische en affectieve doelstellingen geformuleerd. De eindcompetenties zijn uitgezet tegenover de opleidingsonderdelen, en dit toont aan dat alle beoogde competenties aan bod komen in de opleiding. De relatie tussen doelstellingen en competenties wordt sterk benadrukt, en stelselmatig worden er inspanningen geleverd om de doelstellingen te vertalen en te concretiseren in het curriculum. Het succes van deze operatie is nog wisselend en er kunnen nog vragen gesteld worden bij de inhoud van de opleidingsonderdelen in het derde jaar

van de verschillende afstudeerrichtingen. Het best gevorderd in dit proces is de afstudeerrichting Psychiatische Verpleegkunde. Om de aansluiting van de afstudeerrichting Sociale Verpleegkunde met het werkveld te garanderen, is het een uitdaging om de vakken binnen deze optie geïntegreerd af te stemmen op de actuele beroepsuitoefening. Meer en systematische feedback en samenwerking met het werkveld, zoals de raadpleging van de resonantiecmissies, blijven aangewezen. De niveauaanduiding is nog niet optimaal uitgewerkt. Het blijft bij een opsomming van vakinhouden, zonder inhoudelijke relaties te leggen naar de beschreven competenties.

De studenten worden, vooral in het derde jaar, aangespoord om te werken in team en om zelfstandig, vertrekkend van eenvoudige situaties, complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk op te lossen. Het evenwicht tussen de toenemende aandacht voor de zelfstandigheidsontwikkeling van de student en het behoud van de minimale basiscompetenties voor de onmiddellijke inzetbaarheid dient systematisch nagestreefd en uitgewerkt te worden over de volledige opleiding.

De regelgeving en haar consequenties voor de verpleegkundige praktijk komen aan bod in diverse opleidingsonderdelen. De inspanningen van de opleiding om direct inzetbare verpleegkundigen te vormen is de rode draad doorheen de opleiding. Het programma biedt zeker de mogelijkheid om de kwalificaties te behalen.

De beschreven internationale dimensie is eerder zwak geconcretiseerd. De internationale dimensie voor de student Verpleegkunde vertaalt zich vanaf het eerste jaar in een confrontatie met internationale vakliteratuur. In het tweede jaar is 'interculturele vaardigheden' een specifiek vak. In het derde jaar wordt een buitenlandse studiereis georganiseerd en krijgen de studenten de kans een buitenlandse stage te lopen. Verdere concretisering van het onderwijsprogramma is nodig voor de ontwikkeling van de internationale dimensie van de opleiding.

In het curriculum van de brugopleiding wordt vooral een actualisering en verdieping beoogd. Er worden opleidingsonderdelen aangeboden die in de voorafgaande opleiding weinig aan bod kwamen, zoals verpleegkundige research, verpleegkundige theorieën, gezondheidseconomie en GVO. In het 'klinisch onderwijs' wordt vooral beoogd de studenten via stage te stimuleren een bredere horizon te verkennen. Aan de hand van stagevervangende opdrachten worden zij aangezet om te reflecteren over de eigen werksituatie op basis van de nieuw opgedane kennis en ervaringen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van nieuwe methodieken, zoals probleemgestuurd onderwijs. Alleen de studenten die niet beschikken over een optiespecifieke ervaring, dienen stage te lopen. Een sterk punt is de koppeling van de cursusinhouden aan de eigen werkervaringen van de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Operationalisering van de doelstellingen vanuit een duidelijk referentiekader en vanuit de omschreven competenties dringt zich op.
- Aandacht dient besteed te worden aan de omschrijving van het niveau van de diverse opleidingsonderdelen in de opeenvolgende studie jaren.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek;
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied / de discipline;
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De noodzakelijke algemene, algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties zitten vervat in de verschillende opleidingsonderdelen van het curriculum. Vanuit de pleidingscommissie werd gestreefd naar een evenwichtige verdeling tussen theoretische en praktische vakken.

Het leren consulteren van vakliteratuur wordt in het nieuwe curriculum actief toegepast vanaf het eerste jaar. Het zit verweven in verschillende opleidingsonderdelen en wordt progressief onderhouden, om dan in het derde studiejaar geïntegreerd te worden binnen het eindwerk. De opleiding hecht veel belang aan actualisering van de vakliteratuur van de bibliotheek, waar permanentie voorzien is om de student de nodige ondersteuning te bieden.

Binnen de opleiding kan de student zijn vaardigheden inoefenen in het 'skillslab'. Dit skillslab is een kopie van een ziekenhuiskamer met alle toebehoren en materiaal uit de beroepspraktijk. Zo kan de student aan de hand van realistische materialen zijn vaardigheden verwerven. Voor meer beroepsspecifieke vaardigheden wordt een beroep gedaan op de faciliteiten van het skillslab in het UZ-Gent en worden er documentaire bezoeken gebracht aan diverse instellingen. Jaarlijks worden oefensessies ingericht voor tweede- en derdejaarsstudenten om specifieke handelingen in te oefenen.

50 % van de opleiding bestaat uit stage, en bijkomend zijn in het eerste jaar 73 uren ingelast in het kader van begeleide zelfstudie. Deze omvatten zowel het oefenen in het *skillslab*, als projectmatig en casusgericht werken. De methodische werkbegeleiding voorziet erin, dat de student aan de hand van de feedback en evaluatie in functie van de stage, zijn competentiegericht leren kan optimaliseren. In het tweede studiejaar worden naast de uren stage nog 86 uren extra voorzien in het kader van begeleide zelfstudie voor het oefenen in het *skillslab*, voor projectmatig en casusgericht werken en voor de methodische werkbegeleiding. In het laatste jaar van de opleiding maakt de student een eindwerk, dat een geïntegreerde synthese is van theorie en praktijk.

De vakgroep Onderzoek en Documentatie adviseerde om de wetenschappelijke vorming in het algemeen en het eindwerk in het bijzonder te optimaliseren. Het opleiden van kritische verpleegkundigen met wetenschappelijke vorming is een proces dat aanvangt in het eerste jaar, zich verder doorzet in de daaropvolgende jaren en zich concretiseert in het eindwerk. Het aantal uren research in het eerste jaar is opgetrokken van zes naar acht, en in het nieuwe programma is projectwerking voorzien. Verpleegkundig onderzoek en statistiek komen in het tweede jaar aan bod. Zo kan het eindwerk in het derde jaar evolueren van een casestudie naar een wetenschappelijk onderbouwd afstudeerproject. Bovendien wordt binnen de vakgroep gewerkt aan een departementaal scriptieadvademecum, waarvan bepaalde stukken al gebruikt zullen worden in de eerste twee jaren.

Voor het eindwerk van de brugstudenten worden een drietal vaste momenten voorzien voor de eindwerkbegeleiding. De product- en procesevaluatie is identiek aan de reguliere opleiding. De opleiding betreft

het dat de voorstelling en verdediging van de eindwerken in de brugopleiding organisatorisch onmogelijk blijken te zijn, zowel naar timing als naar de omkadering toe.

De commissie heeft drie eindwerken bestudeerd en vindt deze getuigen van voldoende niveau en beroepsgerichtheid. De procedures wat betreft het eindwerk worden gevolgd en de beoordelingsformulieren zijn duidelijk ingevuld.

De bijlagen bij het zelfevaluatierapport en de ter plaatse gevoerde gesprekken geven aan dat er relatief veel aandacht besteed wordt aan het kennisaspect van de opleiding. Het uitgangspunt van de opleiding om onmiddellijk inzetbare verpleegkundigen te vormen is als een rode draad door de opleiding te volgen. De professionele gerichtheid krijgt veel aandacht: door de inrichting van een skillslab binnen de opleiding, de intensieve stagebegeleiding en de grote betrokkenheid van de lectoren bij de praktijk. De invoering van supervisie naast werkbegeleiding tijdens de stage leert de student reflecteren over zijn/haar leermomenten. De commissie stelt vast dat het beroepenveld bezorgd is over het evenwicht tussen de steeds toenemende zelfstandigheid en de dalende basiscompetenties. De commissie meent dat de zelfstandigheidontwikkeling van de student dreigt afgeremd te worden door de hoge investering van de opleiding in begeleiding.

Het praktijkveld wordt betrokken bij de opleiding in de vorm van resonantiecommissies en door de directe betrokkenheid bij de stages. De grote betrokkenheid van de lectoren bij de praktijk door de stages is een sterk punt van de opleiding. Op die manier wordt de actualisering van de vakinhoud in de hand gewerkt en wordt goed aangesloten bij de actuele beroepspraktijk. De aandacht voor '*bedside*'-begeleiding wordt gewaardeerd. '*Evidence based nursing*' en werken met klinische paden zijn verweven doorheen de opleidingsonderdelen, de stages en het eindwerk. De uitwerking van ontwikkelingen in het specifieke vakgebied krijgt minder aandacht in de betrokken afstudeerrichtingen, wat past in het streven van de opleiding naar een onmiddellijke inzetbaarheid van de studenten.

De werkwijze rond het tot stand brengen van het eindwerk is zorgvuldig uitgewerkt en steunt onder andere op de resultaten van een bevraging van afgestudeerden.

Aangezien de brugstudenten voldoende praktijkervaring bezitten, is er geen stage voorzien in het curriculum. Hoewel dit ook voordelen heeft, is de visitatiecommissie van oordeel dat door het ontbreken van stage studenten te weinig in contact komen met andere aspecten van de beroepspraktijk buiten hun eigen werk. Er wordt wel gewerkt met nieuwe methodieken om de beroepspraktijk te relateren aan de opgedane kennis. Van brugstudenten die niet over relevante beroepservaring in functie van hun gekozen studierichting beschikken, wordt wel verwacht dat zij een effectieve stage lopen van 375 uren bij hun afstudeerrichting. De stagebegeleiding gebeurt onder de vorm van supervisie op de afdeling. De beoordeling gebeurt aan de hand van een evaluatiegesprek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Ontwikkelingen in het vakgebied bij de uitwerking van de afstudeerrichtingen vereisen meer aandacht.
- Een goede balans tussen zelfstandigheidontwikkeling van de student en de minimale basiscompetenties die noodzakelijk zijn voor de onmiddellijke inzetbaarheid, dringt zich op.
- Onderzoek op het niveau van de professionele bachelor moet nog een plaats krijgen in het onderwijsprogramma.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriteria:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het curriculum is progressief opgebouwd. In het eerste jaar is weloverwogen gekozen om vooral aandacht te besteden aan algemene vakken, zowel op verpleegkundig als op medisch vlak, terwijl de verbreding en verdieping zich situeert in het tweede en derde jaar. In het tweede jaar krijgt de student in het opleidingsonderdeel 'Specialisaties in de Verpleegkunde' zicht op de mogelijke afstudeerrichtingen en de brede waaier aan mogelijkheden in het verpleegkundige beroepenveld. De student maakt een keuze tussen '*Studium Generale*' en het projectmatig uitwerken van een onderwerp, in functie van de toekomstige afstudeerrichting. In het derde jaar kiest de student voor een specifieke afstudeerrichting, waarin de keuzestage ofwel uit het door de opleiding aangeboden pakket komt, ofwel door de student zelf voorgesteld wordt.

De logische opbouw van de opleidingsonderdelen is in een doorstromingstabel in kaart gebracht. De vakgroepen baseren zich op deze tabel om in team de inhoud van de cursussen verder te bepalen en op elkaar af te stemmen. De principes waarop deze tabel uitgewerkt is, zijn echter niet duidelijk gesteld. De vakgroep Nursing heeft de overlappingen per jaar in kaart gebracht. De betrokken praktijklectoren/lectoren werden aangesproken om hier werk van te maken.

De algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties zijn helder beschreven. Op basis hiervan zijn in de verschillende studiejaar doelstellingen voor de onderscheiden opleidingsonderdelen geformuleerd. Een samenhang die gebaseerd is op het domeinspecifieke referentiekader en die vertrekt vanuit een van tevoren bedacht referentiekader of curriculummodel, is echter niet nog duidelijk uitgewerkt in het programma. Opleidingsonderdelen blijven min of meer naast elkaar staan. Wel zijn er aanzetten die de samenhang binnen het programma ten goede kunnen komen, zoals de vorming van vakgroepen, het aanzetten tot projectmatig werken gericht op integratie, het opstellen van expliciete procedures gericht op het zichtbaar maken van samenhang.

Gezien de professionele finaliteit van de opleiding, gaat bijzonder veel aandacht naar de vaardigheden en technieken, die in kleine groepen aangeboden worden. Daarbij wordt voortdurend teruggekoppeld naar de theorie. Hoewel de theoriecomponent en het vaardigheidsonderwijs veel aandacht krijgen, is de samenhang slechts minimaal vertaald in geïntegreerde zorg. De samenhang van het programma is vooral pragmatisch: van basis naar verdieping, een combinatie van verplicht programma en keuzegedeelte. De commissie stelt globaal een goed evenwicht tussen theoretische en praktische componenten van het programma vast.

Voor de brugopleiding wordt uitgegaan van de kennis die het resultaat is van de eerdere studie van de student en die bovendien verankerd is in werkveldervaring. De logische opbouw weerspiegelt zich zowel inhoudelijk als organisatorisch. Voor de brugopleiding worden, zoals voor de reguliere opleiding, studieprogressietabellen opgesteld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het verdient aanbeveling de samenhang in het programma voor alle afstudeerrichtingen uit te werken vanuit een referentiekader en de competenties.
- Meer aandacht besteden aan de geïntegreerde patiëntenzorg in de verschillende afstudeerrichtingen en daarbij een goede balans uitwerken tussen de theoretische en praktische componenten van de opleiding, zal de student zowel gericht naar de 'cure' als naar de 'care' ten goede komen.
- Meer aandacht dient besteed te worden aan de sequentiële opbouw en coherentie van het programma in termen van het normtraject.

Facet 2.4 Studieomvang**Beoordelingscriterium:**

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel visitatiecommissie: OK**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De opleiding bestaat uit drie studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Het programma van de brugopleiding varieerde van 60 studiepunten tijdens één jaar voor wie meer dan vijf jaar werkervaring als verpleegkundige kon bewijzen, tot 120 studiepunten tijdens twee jaren voor wie nog geen vijf jaar werkervaring had. Vanaf 2005-2006 schrijft elke kandidaat zich in voor een programma van 120 studiepunten en wordt rekening gehouden met het Flexibiliseringsdecreet.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet;
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding houdt zich aan het wettelijke kader. Informatie over studeerbaarheid wordt ingewonnen door bevraging van de studenten en recent door de studietijdmeting. Sinds het academiejaar 2002-2003 zijn resultaten van studietijdmetingen voorhanden. Bij de curriculumaanpassing in 2003-2004 werd hiermee rekening gehouden om de jaarprogramma's indien nodig aan te passen. In de bevraging van opleidingsonderdelen wordt specifiek gepeild naar de perceptie van de studenten over de verhouding tussen de omvang van de cursus en het aantal voorziene uren. De begrote studietijd is duidelijk weergegeven in tabellen. Het aantal toegekende studiepunten aan het eindwerk, zoals aangegeven in de verstrekte overzichtgegevens, wijzen op de onderschatting en onderwaardering ervan.

De studietijd wordt gemeten aan de hand van een bevraging van de studenten. Omzetting van de resulterende cijfers in acties is nog beperkt.

Lectoren/praktijklectoren houden toezicht op de studeerbaarheid van de verschillende onderdelen van de opleiding. Daarbij gaat veel aandacht naar de student door onder andere studentenbegeleiding, feedback, studietrajectgesprekken, trajectbegeleiding en een intakegesprek voor de aanvang van het derde jaar. De hogeschool zet zich duidelijk in om een goed zicht te hebben op de studieomvang. In de toekomst zullen naast de lectoren/praktijklectoren ook de vakgroepen een significante rol spelen bij de bewaking van de studeerbaarheid.

Zelfstudie bleek niet altijd haalbaar voor de studenten van de brugopleiding. Op hun vraag werden steeds meer hoorcolleges of leergesprekken voorzien ter vervanging van de voorziene monitoraatsessies.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het verdient aanbeveling om de verkregen resultaten van de studietijdmetingen om te zetten in duidelijke en zichtbare actiepunten en het belang van het eindwerk meer te benadrukken.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen;
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De inhoud en de werkvorm van elk opleidingsonderdeel worden uitgewerkt in de studiefiche. Jaarlijks worden deze fiches door de titularissen van de opleidingsonderdelen herzien en indien nodig aangepast aan de nieuwe onderwijsrealiteit. De studiefiches worden voorgelegd aan de opleidingscommissie en besproken. Het geheel van studiefiches wordt beschouwd als een studiecontract. Zij worden aan alle medewerkers en studenten gegeven onder de vorm van een cd-rom 'Studax', en zijn consulteerbaar op de website van de hogeschool.

Competentiegericht leren werd bij de omvorming van het curriculum in 2003-2004 als rode draad voor ogen gehouden. Daarbij werd gestreefd naar de nog efficiëntere invoering van ervaringsgericht leren en meer activerende werkvormen. In het eerste jaar zijn naast de klassieke werkvormen en de voorziene stages uren ingelast voor begeleide zelfstudie: inoefenen in het *skillslab*, projectmatig en casusgericht werken, en methodische werkbegeleiding. De begeleide zelfstudie in het tweede jaar wordt ingevuld door het inoefenen in het *skillslab*, projectmatig en casusgericht werken en methodische werkbegeleiding. In de studietaken van het derde jaar vormt stage een overwicht. Na de fusie met Mercator groeide het *skillslab* uit tot een ruim en functioneel zelfstudiecentrum/oefencentrum, waar de studenten op eigen tempo de verpleegtechnische vaardigheden kunnen ontwikkelen tijdens hun opleiding. Het vaardigheidsonderwijs heeft een uitgeschreven didactisch concept. Voor het *skillslab* worden zelfstudiepakketten en werkboeken ontwikkeld.

Het vastgestelde streven naar variatie in de vormgeving van het onderwijs is een goed fundament voor het onderwijsprogramma. Ervaringsgericht leren is een belangrijk concept, al is niet altijd duidelijk wat dat inhoudt. Aangezien de stage 50 % van de totale opleiding uitmaakt, komt ervaringsgericht leren ruimschoots aan bod als middel om de nodige competenties voor het beroep te bereiken. Dit proces wordt gesteund door de methodische werkbegeleiding die aansluit op elke stageperiode. Zij voorziet dat de student zijn/haar competentiegericht leren kan optimaliseren, aan de hand van een gerichte voorbereiding met de formulering van persoonlijke doelstellingen, van feedback en evaluatie.

Op analoge wijze als in het eerste en tweede jaar, worden bij de curriculumhervorming in 2004-2005 in de verschillende afstudeerrichtingen uren voorzien voor ervaringsgericht leren en meer activerende werkvormen.

De verschillende initiatieven vertonen echter nog onvoldoende samenhang en soms zijn er ongewenste overlappingsen. Spontane initiatieven krijgen de ruimte, maar er is geen duidelijk plan van aanpak. Er is veel dynamiek in de cursusontwikkeling. De opleiding maakt werk van de aanpassing van cursussen voor zelfstudie, door onder andere de leerdoelen bij aanvang van iedere leerinhoud op te sommen, en door opdrachten, oefeningen en toetsvragen te verwerken in de overeenkomstige leerinhoud. De commissie stelt vast dat voor sommige opleidingsonderdelen zelfstudie als vangnet gebruikt wordt om niet geziene inhouden voorsnog te laten studeren.

Meer en meer wordt ook gebruikgemaakt van de elektronische leeromgeving en wordt het lesmateriaal daar beschikbaar gesteld. De elektronische leeromgeving is tevens een aanzet tot communiceren. In het

zelfevaluatie-rapport staat dat de hogeschool hiervoor Blackboard ter beschikking stelt. Dit e-platform is bij het bezoek aan de opleiding al gedeeltelijk vervangen door Dokeos, dat door alle partners van de Associatie Universiteit Gent zal gebruikt worden. Opdrachten voor de student staan vermeld in de cursus of worden tijdens de lessen meegegeven. Voor enkele cursussen gebeurt dit via Blackboard/Dokeos. Voor grote opdrachten, zoals het eindwerk en stageopdrachten, is een procedure uitgeschreven, die als handleiding wordt uitgedeeld aan de studenten.

De opleidingsonderdelen zijn voorzien van een syllabus, een cursus of een handleiding. Bij sommige is een handboek voorzien. De coördinatie van de cursusverkoop gebeurt door het departementale studenten-secretariaat.

De opleiding besteedt aandacht aan de diversiteit van de instroom en levert hiervoor extra inspanningen. Er zijn generatiestudenten, studenten met een verschillende secundaire schoolopleiding, studenten die Verpleegkunde kiezen na een eerste jaar in een andere opleiding en ook studenten die al andere diploma's hebben verworven, al dan niet met tussenliggende werkervaring. De instroom is dus heterogeen, zowel op het vlak van voorkennis en leeftijd, als op het vlak van sociale situatie. Deze diversiteit wordt in een eerste beweging opgevangen door te streven naar een evenwicht tussen theoretische en praktische vakken. Duidelijk omschreven flexibele leerwegen die aansluiten bij de diversiteit aan instroom, zijn er niet. Er is veeleer sprake van inpassing in een normtraject naar de afzonderlijke afstudeerrichtingen. De opleiding dient nog meer aandacht te besteden aan flexibele leerwegen, die aansluiten bij de competenties van de instroom van studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De vertaling van het programma in een samenhangend onderwijskundig concept moet een duidelijk kader scheppen voor de afstemming tussen leerinhouden, werkvormen en leermiddelen.
- Meer variatie in onderwijsvormen, gericht op transformatie van kennis, dringt zich op.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriteria:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De planning en procedure van toetsen en beoordeling zijn beschreven. Er zijn proefexamens voorhanden, de puntenverdeling is beschreven. De jaarkalender met blok- en examenperiodes is tijdens het academiejaar *ad valvas* en via Blackboard/Dokeos consulteerbaar. De examens zijn gespreid over twee periodes voor de eerste zitting. Tussentijdse toetsmomenten, zoals bij permanente evaluatie, worden tussen de betrokken (praktijk)lector en de studenten afgesproken. De studenten krijgen een ruime inspraak bij het opstellen van het examenrooster.

In de studiegids worden per opleidingsonderdeel de evaluatievorm en eventuele verdeling van scores samengebracht. Het verloop en de verwachtingen van de examens worden tijdig door de (praktijk)lectoren toegelicht. Er zijn duidelijke feedbackmomenten, waarbij de studenten hun kopij kunnen inkijken en de evaluatie besproken wordt. De scores voor mondelinge proeven en permanente evaluatie worden eveneens in de bespreking betrokken. De student krijgt op deze manier maximaal inzicht in zijn/haar prestaties en de evaluatie ervan. Een positief gevolg van deze werkwijze blijkt uit het geringe aantal procedures die opgestart worden bij de Ombudsdienst.

De evaluatie van het eindwerk gebeurt aan de hand van een door alle (praktijk)lectoren gebruikte uniforme evaluatievorm. Het eindresultaat komt tot stand in overleg met promotor en lezer. De vakgroep Onderzoek en Documentatie ontwikkelde een opleidingsoverschrijdend begeleidings- en evaluatieformulier, dat in 2004-2005 in de opleiding geïmplementeerd werd. Binnen het project SYSTA, dat deel uitmaakt van het DOOP (het Departementaal Onderwijsontwikkelingsplan), werd in 2004-2005 een vergelijkbaar instrument voor stage-evaluatie ontwikkeld.

Beraadslaging en beslissing gebeuren in overeenstemming met het examenreglement van de hogeschool. Voor elke examenperiode worden de (praktijk)lectoren op de hoogte gebracht van eventuele wijzigingen.

De opleidingscommissie streeft ernaar de toetsvorm en -inhoud te bespreken en zo de nodige garanties te bieden om de vooropgestelde competenties te kunnen bereiken. De opleidingscommissie waakt ook over de kwaliteit van de examens. Zij voorziet het instellen van een procedure op korte termijn om deze kwaliteitsbewaking mogelijk te maken. De perceptie van de kwaliteit van de examens wordt specifiek nagegaan in de bevraging over opleidingsonderdelen bij de studenten.

Het vastgestelde streven naar variatie in de evaluatie van het onderwijs is een goed fundament voor het onderwijsprogramma. De aangewende beoordeling- en toetsingsmethodieken, zoals proefexamens, feedbackmomenten, begeleidings- en evaluatieformulieren tonen aan dat de opleiding zich inspant om de evaluatie helder en transparant te maken voor de studenten. De criteria voor de weging van de onderdelen, in relatie tot de opbouw van het curriculum en de relatie naar de inhoud van het onderwijs, is niet altijd duidelijk. Zo dient de informatie over een adequate afstemming van de toetsen op de doelen en de inhoud van de cursussen verder uitgewerkt te worden. Het examenreglement is duidelijk en er zijn ruime inspraakmogelijkheden voor de studenten.

De beoordeling van de stage wordt vooral bepaald door de eisen van de opleiding, wat de realisatie van doelen en competenties inhoudt, en minder vanuit het werkveld, zoals de vraag 'Wat is nodig om deze zorg te kunnen verlenen?'

Navraag bij de studenten toont aan dat de procedures helder en transparant zijn. Er zijn weinig klachten over beoordeling en toetsing.

Ook de studenten van de brugopleiding kunnen zich voorbereiden aan de hand van de voorziene toetsvragen en/of het voorbeeldexamen. Na elke examenperiode wordt een feedbackmoment voorzien waarbij zij de mogelijkheid krijgen om hun kopij in te kijken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Aandacht dient besteed te worden aan evaluatievormen in overeenstemming met een te ontwikkelen onderwijskundig concept.
- De beoordelingsvormen van de stages vragen een verdere herziening en aanpassing.

Facet 2.8 Masterproef

Niet van toepassing.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Een student die zich inschrijft als regelmatige student dient te voldoen aan de decretale voorwaarden. Inschrijving als vrije student is in het departement niet van toepassing. De student kan op grond van eerder verworven competenties, EVC, of eerder verworven kwalificaties, EVK, bepaalde vrijstellingen aanvragen. Voor de toekenning van vrijstellingen op grond van EVK en EVC wordt een departementale procedure toegepast.

De opleiding participeerde in het academiejaar 2003-2004 in een project van het Vlaams Instituut voor Vorming en Opleiding, VIVO. De werkgroep werkte een assessmentinstrument voor kerncompetenties uit. Dit project resulteerde in het boek 'Evaluatie en erkenning van eerder en elders verworven verpleegkundige competenties', dat werd uitgegeven door de Artevelde Hogeschool. Momenteel is de opleiding betrokken in een project op het niveau van de Associatie Universiteit Gent, waarbij in het academiejaar 2004-2005 het raamwerk opgesteld wordt voor het oprichten van een validerende instantie voor EVC en EVK.

De laatste jaren stromen studenten in vanuit uiteenlopende secundaire studierichtingen. Zo telde het eerste jaar van de opleiding Verpleegkunde in het academiejaar 2003-2004 67 studenten uit het ASO (51 %), 58 uit het TSO (44 %), 1 uit het KSO (1 %), 5 uit het BSO (4 %) en 1 uit een andere richting (1 %). Naast generatiestudenten uit het secundair onderwijs stromen de laatste jaren steeds meer oudere studenten in, die al dan niet in een gezinssituatie vertoeven.

Verpleegkunde is een knelpuntberoep. Door faciliterende studiematregelen neemt de instroom van oudere studenten toe. De huidige flexibiliseringvoorwaarden laten toe dat men eerder afgebroken studies hervat of voltooit. Studieduurverkorting kan de overstap naar een ander beroep bevorderen, zoals het aangereikte schakelprogramma voor de 'matching' van Kine- of Ergotherapie naar Verpleegkunde, de brug- en VDAB-studenten.

De opleiding besteedt veel aandacht aan de diversiteit van de instromende studenten en biedt degelijk aangepaste mogelijkheden voor studenten met een verschillende achtergrond. Bij de programmaherwerking 2003-2004 werd veel aandacht besteed aan de implementatie van flexibele leertrajecten, rekening houdend met het Flexibiliseringsdecreet van de Vlaamse Gemeenschap. Het programma biedt de mogelijkheid om deeltijds te studeren. Dit voornamelijk om de niet-reguliere student de kans te bieden studie en werk, of een andere sociale situatie te combineren. Om het brugprogramma, het programma voor de VDAB-studenten, IAJ-studenten en het programma voor de combinatie van studies in twee opeenvolgende studiejaar van een opleiding en studieduurverkorting mogelijk te maken, zijn duidelijke procedures opgesteld. De gekozen werkwijzen zijn goed uitgewerkt, zodat de studenten weten wat hun rechten en verplichtingen zijn tijdens het aangepaste studietraject.

Tijdens de initiatiweek van het academiejaar worden in het departement diverse voorbereidende cursussen ingelast. Hoewel niet verplicht, worden de aangeboden voorbereidende cursussen, in het bijzonder de cursus initiatie chemie, door veel studenten gevolgd en worden ze goed onthaald. Brugstudenten kunnen op eigen verzoek extra lessen van de dagopleiding volgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het beleid voor EVC/EVK moet uitgestippeld worden.
- Het aanbod en de structuur van flexibele leerwegen kan nog meer afgestemd worden op instroom en minder op normtraject.

Oordeel van het onderwerp 2 : Programma - voldoende

- Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
- Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma:	voldoende
- Facet 2.3 Samenhang van het programma:	voldoende
- Facet 2.4 Studieomvang:	OK
- Facet 2.5 Studielast:	voldoende
- Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
- Facet 2.7 Beoordeling en toetsing:	voldoende
- Facet 2.8 *Masterproef:	niet van toepassing
- Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden:	goed

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat

- het programma een degelijke concretisering is van de door de opleiding vooropgestelde doelstellingen en eindkwalificaties van de opleiding;
- de noodzakelijke algemene, algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties vervat zitten in de verschillende opleidingsonderdelen van het curriculum;
- de studiefiches, de cd-rom Studax en het elektronisch leerplatform Dokeos degelijke ondersteunende middelen zijn en gebruikt worden;
- '*Studium Generale*' in het programma van het tweede jaar een initiatief is ter bevordering van de algemene vorming, waarbij ruimer gekeken wordt dan het specifieke beroepenveld;
- het curriculum progressief opgebouwd is;
- verschillende afstudeerrichtingen gestart zijn met multidisciplinair samenwerken;
- de opleidingscommissie streeft naar een evenwichtige verdeling tussen theoretische en praktische vakken;
- de professionele gerichtheid in de opleiding veel aandacht krijgt, en dat '*evidence based nursing*' en werken met klinische paden verweven zijn doorheen de opleidingsonderdelen, de stages en het eindwerk;
- de internationale dimensie in de opleiding meer aandacht mag krijgen in functie van het programma;
- de vorming van onmiddellijk inzetbare verpleegkundigen als een rode draad door de opleiding loopt;
- de hogeschool zich duidelijk inzet om een goed zicht te hebben op de studieomvang;
- de opleiding een grote bereidheid heeft om rekening te houden met de diversiteit van instromende studenten;
- assessment in het kader van EVC/EVK in de startblokken staat.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Onderwerp 3 Personeel

Facet 3.1 Kwaliteit personeel

Beoordelingscriteria:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelsbeleid van het departement richt zich op de inschakeling van gekwalificeerd personeel, dat beschikt over de nodige kwaliteiten voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma in de opleiding. De principes voor de opdrachtverdeling in Vesalius stemmen overeen met deze van bij de fusie in 1995. Alle personeelsleden hebben een persoonlijke inbreng van bij de toestandkoming van hun opdracht. Daarenboven streeft het departement er bij de verpleegkundigen naar, dat binnen iedere opdracht zowel contacturen, uren vaardigheden als uren stagebegeleiding opgenomen zijn. Jaarlijks keurt het departement de personeelsformatie goed. Daaropvolgend stelt het bestuurscollege het statutaire personeel aan. Statutair vastbenoemde personeelsleden worden in vacante ambten behouden.

Tijdelijk personeel wordt na een jaarlijkse positieve evaluatie opnieuw aangesteld in vacante ambten. De profielen bij vacatures zijn duidelijk geformuleerd. De procedures liggen vast. Ook de procedures voor benoemingen en bevorderingen zijn uitgewerkt. Er zijn twee soorten evaluaties. Zij hanteren dezelfde criteria en volgen een specifiek vastgelegde werkwijze. De 'omstandigheidevaluatie' is een bijkomende evaluatie, die gebeurt aan de hand van dezelfde criteria als de 'statutaire evaluatie', doch eindigt met een globale conclusie.

Er wordt ook een beroep gedaan op gastprofessoren, die op voorstel van het departement ook aangesteld worden door het bestuurscollege.

De ambten van hoofdpraktijklector en hoofdlector worden via ambtswijziging toegekend. Zij houden een functiewijziging en dus een ander takenpakket in. Deze betrekkingen worden slechts toegekend indien aangetoond kan worden dat ze noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van omvangrijke onderwijsorganisatorische taken, vakgroep- of opleidingscoördinatie of het leiden van opeenvolgende projecten van maatschappelijke dienstverlening en/of wetenschappelijk onderzoek. Bevorderingen worden door de gewijzigde procedure niet aangemoedigd. Het centrale bestuur voert eerder een ontmoedigingspolitiek. Er wordt bij voorkeur geïnvesteerd in het behoud van tewerkstelling en niet in de toewijzing van financiële middelen voor bevorderingen.

Elke nieuwe collega ontvangt het departementaal 'Vademecum voor lectoren'. Dit wordt jaarlijks aangevuld. De algemene personeelsinformatie wordt verstrekt door de hogeschool. Opleidingsgerelateerde informatie ontvangt de nieuwe collega van de opleidingscoördinator, die een 'coach' aanduidt om de nieuwe starter te begeleiden.

Om de OP-leden de kans te bieden zich bij te scholen in niet-vakinhoudelijke deskundigheid worden in het departement maximaal drie halve dagen per academiejaar lesvrij gemaakt. Aangeboden specifieke informatie en navorming zijn onder andere netwerk- en intranetgebruik, Blackboard/Dokeos en elektronische leeromgeving, begeleidde zelfstudie, OOP en DOOP. De hogeschool ondersteunt de initiatieven voor onderwijskundige professionalisering die in de hogeschool Gent of in de Associatie Universiteit Gent georganiseerd worden.

Het departement begroot jaarlijks een toereikend budget voor de navorming van personeelsleden. De personeelsleden van de opleiding volgen studiedagen en symposia. Sommigen zijn auteur of medeauteur van publicaties. Het departement opteert nog altijd voor een vrij intensieve begeleiding bij stagetoezicht en -begeleiding. Op die manier houdt het personeel permanent voeling met het werkveld en volgt het de meest recente evoluties over medische en verpleegkundige zorgen op de voet. Daarnaast krijgen personeelsleden de kans om persoonlijke initiatieven te nemen om hun deskundigheid op peil te houden. De hogeschool garandeert gelijke kansen tot navorming voor alle OP-leden en ATP-leden. Zij heeft hiervoor een procedure opgesteld.

De studenten worden systematisch bevraagd over de onderwijsactiviteiten. De vragenlijst wordt opgesteld door de centrale kwaliteitscoördinator na overleg met de departementale kwaliteitscoördinatoren. De resultaten van de bevraging worden besproken met het kwaliteitsteam, met de departementsraad en de staf van het departement. Als een bevraging wijst op een probleem wordt de betrokkene uitgenodigd voor een functioneringsgesprek met het departementhoofd, al dan niet in het bijzijn van de opleidingscoördinator.

Het kwaliteitsteam organiseert periodieke personeelsbevragingen. Bij een bevraging van het personeel door het SERV scoorde het departement voor het aspect 'psychische vermoeidheid' vrij goed en voor het aspect 'welbevinden' middelmatig, in vergelijking met de andere departementen van de Hogeschool Gent.

Het opleidingsteam bestaat uit gegradueerden (al dan niet ook werkzaam in het beroepenveld), licentiaten (die al dan niet een grauaat hebben), doctors en artsen. Het palet vertegenwoordigde disciplines is uitgebreid en gevarieerd. De deskundigheid van het ATP voor de specifiek technische, organisatorische en administratieve taken is gebaseerd op de ervaring die de betrokken personeelsleden bij het uitoefenen van hun opdracht opdoen.

De opleiding streeft ernaar dat elke praktijklector theorie en praktijk combineert in zijn/haar opdracht. Dit is een positief uitgangspunt. De begeleiding bij de stage zorgt ervoor dat het personeel permanent voeling houdt met het werkveld en op de hoogte blijft van ontwikkelingen in medische en verpleegkundige zorgen. Hoewel het zelfevaluatierapport stelt dat het departement een proactief navormingsbeleid voert, stelt de commissie vast dat de inspanningen zowel voor navorming als bijscholing in de handen van de lectoren/praktijklectoren zelf liggen, en dat een echt navormingsbeleid nog niet aanwezig is. Een visie over het individuele ontwikkelingsplan van het personeelslid ontbreekt. De professionalisering van het verpleegkundige beroep staat centraal en wordt goed opgevolgd. De recente ontwikkelingen in het hoger onderwijs vereisen echter ook een professionalisering in het kader van de onderwijsvernieuwing. De commissie adviseert dit aspect verder doelgericht, gestructureerd en geprogrammeerd uit te werken.

De commissie stimuleert deze aanzet als vertrekpunt voor functioneringsgesprekken en een professionaliseringsbeleid in functie van de doelstellingen van de opleiding. Competentiegericht onderwijs vereist immers competentiegerichte docenten. De commissie heeft vastgesteld dat de aanzet aanwezig is, maar dat de traditionele onderwijscultuur nog relatief sterk aanwezig is en zou omgebogen moeten worden in het voordeel van het aanleren van competenties. Van 'onderwijzen' naar 'leren leren'. De commissie adviseert de opleiding om hiervoor interne of externe professionele ondersteuning en begeleiding in te roepen, ook voor de toepassing ervan in hun deskundigheidsdomein. Ook aan de ontwikkeling van onderwijskundige expertise bij docenten dient blijvende aandacht besteed te worden.

De commissie vraagt een visieontwikkeling voor personeelsbeleid en daaraan gekoppeld meer aandacht voor personeelsbeleid op lange termijn. Het organogram is niet duidelijk. Functieprofielen ontbreken nog tijdens het visitatiebezoek, maar hier wordt aan gewerkt. De commissie stelt vast dat bij het personeel onduidelijkheid heerst over het bevorderingsbeleid. Het personeel ervaart eerder een ontmoedigingsbeleid.

De opleiding voor beginnende lectoren/praktijklectoren wordt positief ervaren.

De eerdere fusie bracht met zich mee dat twee verschillende groepen van OP moesten samenwerken. Niettegenstaande de al geleverde inspanningen zijn deze twee groepen nog steeds herkenbaar. Toch tonen de

studenten duidelijk een globale tevredenheid over het personeel. Dit is in belangrijke mate het gevolg van de inzet en motivatie van het personeel. Tijdens de gesprekken met het personeel heeft de commissie een wisselend enthousiasme vastgesteld in het docentenkorps.

De bevragingen van het personeel worden positief ervaren en scheppen verwachtingen. Aan de resultaten werden echter nog geen verbeteracties, doelstellingen en een planning gekoppeld.

Doordat in de brugopleiding alleen de studenten met onvoldoende relevante beroepservaring stage dienen te lopen, kunnen er vrijgekomen middelen aangewend worden voor andere taken in de brugopleiding, zoals de begeleiding van eindwerken. Vanaf maart 2006 werd een extra personeelslid met een opdracht van 0.5 VTE aangesteld om bijkomende assistentie te leveren in de brugopleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Er is nood aan een inzichtelijk personeelsbeleid op centraal en departementaal niveau, met onderlinge samenhang tussen beide. Essentieel hierin is de uitstippeling van een visie op lange termijn. Een duidelijk bevorderings- en professionaliseringsbeleid dienen hierin opgenomen te worden.
- De commissie vraagt om in de geest van kwaliteitszorg werk te maken van de opvolging van de resultaten en de analyse van de personeelsbevragingen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De frequente aanwezigheid van het team verpleegkundigen op stage is de belangrijkste waarborg voor het onderhouden van de kennis van de beroepspraktijk. Jaarlijks organiseert het departement per opleiding een contactdag met de stageplaatsen. Door de praktijkervaring in het beroepenveld bouwt het personeel een ruime werkervaring op. Bij de selectie van nieuwe personeelsleden is dit trouwens een van de criteria. De gastprofessoren zijn actief in hun specifieke werkgebied. Het is vanwege die specialisatie en werkervaring dat zij als gastprofessor worden aangetrokken en aangesteld.

De opleiding organiseert jaarlijks een mentorenopleiding in het UZ Gent. Deze opleiding richt zich specifiek tot verpleegkundig personeel dat de studenten op stage begeleidt. Voor wat betreft de dienstverlening wordt een mogelijke samenwerking onderzocht met de diensten van de Universiteit Gent om ervaring en beschikbare uitrusting van *skillslab* uit te wisselen. Samen met andere hogescholen participeert het departement sinds vorig academiejaar aan het project met VIVO. Het doel van dit project bestaat erin instrumenten voor het inschatten van verpleegkundige competenties te ontwikkelen.

In het kader van de dienstverlening verzorgt de opleiding een lessencyclus verpleegkundige logistiek aan vzw Startbaan en vzw Peutertuin, organiseert zij de navorming diabetologie en wondzorg voor de thuisverpleegkundigen, participeert zij samen met Hogeschool Antwerpen en KHLeuven in de PHV 'referentieverpleegkundige continentie' en organiseert zij in samenwerking met de VDAB en voor de VDAB de module 'Initiatie in verpleegkunde'.

De internationale mobiliteit van de docenten is beperkt. Dit heeft uiteraard in de eerste plaats te maken met de hoge werkdruk, maar ook met de eerder geringe initiatieven die op dit domein aangeboden worden. Het departement heeft een coördinator internationalisering die voor 30 % VTE is vrijgesteld om deze opdracht te vervullen. De commissie stelt vast dat de opleiding inspanningen levert om in binnenlandse netwerken actief te zijn en interessante stappen zet op het vlak van internationalisering. Jaarlijks gaan personeelsleden van de opleiding drie weken naar een leproserie in Caïro, Egypte. Sinds enkele jaren gaan studenten, op eigen vraag, mee. De internationale samenwerking moet echter verder uitgebouwd en ondersteund worden. Op hogeschool- en op departementaal niveau leven vele ideeën. Visie, structuur en systematiek ontbreken echter om een degelijke internationalisering te introduceren en implementeren.

De begeleiding bij de stage staat borg voor een grote actuele domeinexpertise bij de lectoren/praktijklectoren die de opleiding Verpleegkunde verzorgen. De opleiding zet zich in om niet volledig over te schakelen van werkbegeleiding naar supervisie bij de stages. De tendens van deze omschakeling, ook al is het gedeeltelijk, vraagt bijscholing van de mentoren. Tijdens de jaarlijks georganiseerde mentorenopleiding komen zowel didactische als evaluatieve aspecten van begeleiding aan bod, zoals leerdoelen bepalen, feedback geven, evalueren... Het betrokken beroepenveld, waar de dagelijkse werkdruk ook erg hoog is, waardeert dit initiatief en de samenkomst van de resonantiecmissie twee maal per jaar, sterk.

Ook de door de opleiding aangetrokken gastsprekers bieden door hun specifieke expertise in het werkveld een meerwaarde aan de opleiding van de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie is van oordeel dat meer moet geïnvesteerd worden in de uitbouw van gestructureerde samenwerkingsverbanden in het kader van de internationalisering, zowel voor studenten als docenten. Bovendien verdient het aanbeveling om hiervoor te vertrekken vanuit een coherente visie die nauw aanleunt bij de visie van de hogeschool.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelskader is over de jaren heen aanhoudend afgenomen, omdat de afgelopen tien jaar vrij veel personeelsleden met pensioen gingen of naar een TBS-statuut overgestapt zijn.

Het zelfevaluatie rapport meldt dat 71 personeelsleden in de opleiding een opdracht hebben. Hiervan zijn er 24 met een opdracht van minder dan 50 %, 16 met een opdracht van 50 % tot 90 % en 31 met een voltijdse betrekking. Het opdrachtvolume in de opleiding zelf is voor 20 collega's 90 % en meer, voor 6 collega's tussen 50 en 85 %, voor 4 collega's tussen 40 en 47 %, voor 6 collega's nog boven de 20 %, voor de overige 35 van 0,04 % tot 19 %. De 13 gastprofessoren nemen samen 0,45 % voltijdse equivalenten (VTE) in.

Het personeelsvolume per student daalde van 0,107 VTE in 1999, over 0,122 VTE in 2000 (net voor de fusie) tot 0,083 in 2003. Voor de brugopleiding, die de eerste maal ingericht werd in 2000, gaan de studentenaantallen van 74 over 70 tot 105. De personeelsomkadering ging van 1,74 VTE in 2000, over 2,72 VTE tot 2,69 VTE in 2003 met een verhouding personeel/studenten van gemiddeld 0,03 VTE. Het afgelopen academiejaar 2002-2003 was de omkadering in de verpleegkunde, en vooral in de brug, aan de lage kant.

Het blijft echter moeilijk met een relatief sterk 'bevroren' personeelsformatie soepel in te spelen op schommelingen in studentenaantallen. Van het personeel wordt dan ook verwacht dat zij hun opdrachtinvulling soepel interpreteren. Daardoor is de werkdruk voor het personeel van de opleiding verpleegkunde bijzonder groot.

De commissie maakte kennis met een jong en dynamisch kader. Zij is van oordeel dat de opleiding globaal genomen over voldoende gekwalificeerd personeel beschikt voor een adequate inrichting van het programma. Toch is zij ervan overtuigd dat een aanpassing van het personeelskader gewenst en noodzakelijk is. De operationalisering van het Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, OOP en DOOP, waarbij telkens gevraagd wordt terug te koppelen naar de opleiding, zal enerzijds een opdrachtgedeelte van personeel uit de opleiding weghalen en zal anderzijds de inzet van meer personeel vragen om de doelstellingen te kunnen bereiken. Deze accentverschuivingen mogen evenwel niet ten koste gaan van de inzet voor het onderwijs en in het bijzonder van de stage. Ook de accentverschuivingen, zoals deze van overdrachtsleren naar ervaringsintegrerend en begeleid zelfstandig leren en deze van individueel naar coöperatief leren, vragen een gepaste en verantwoorde personeelsinvestering.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie is van oordeel dat het personeelsbeleid nog meer rekening dient te houden met de ondersteuning van decretaal opgelegde taken, zoals de ontwikkeling van projectmatig wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke dienstverlening.
- De omkadering van de brugopleiding moet geoptimaliseerd worden om een goede opleiding te kunnen blijven garanderen.

Oordeel over onderwerp 3 : personeel - voldoende

- Facet 3.1 Kwaliteit personeel: voldoende
- Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid: goed
- Facet 3.3 Kwantiteit personeel: voldoende

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat

- de opleiding beschikt over deskundig en gemotiveerd onderwijzend en technisch, administratief, organisatorisch personeel om het programma volwaardig te realiseren;
- de functieprofielen uitgewerkt worden;
- aandacht besteed wordt aan vakdeskundige en onderwijsdeskundige professionalisering;
- de ruime beroepsexpertise borg staat voor de realisatie van een degelijke professionele opleiding;
- de opleiding inspanningen levert om in binnenlandse netwerken actief te zijn en op het vlak van internationalisering interessante stappen te zetten;
- de opleiding verzorgd wordt door een vrij jong en dynamisch kader.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is goed gehuisvest. De Hogeschool Gent heeft het gebruiksrecht van het gebouw en betaalt voor het onderhoud en de energie. De eigenaar van het gebouw is de scholengroep 22 Panta Rhei. Ook de infrastructuur is goed uitgebouwd. Omdat verschillende opleidingen samen gebruikmaken van de campus, kunnen de materiële voorzieningen en leermiddelen optimaal gebruikt worden.

De administratieve diensten en het studentensecretariaat zijn gemakkelijk bereikbaar. Het studentensecretariaat is erg toegankelijk. De medewerkers zijn op de hoogte van de laatste ontwikkelingen van de studentenadministratie en staan rechtstreeks in verbinding met de Centrale Studentenadministratie op Campus Bijloke.

De opleiding beschikt over voldoende en goed uitgeruste onderwijsruimten en op de campus is een groot, goed uitgerust auditorium ter beschikking. De bezetting van de leslokalen is afgestemd op de specifieke didactische noden en op de omvang van de groep. Heel wat leslokalen zijn voorzien van een overheadprojector, scherm en bord. Voor lokalen die niet uitgerust zijn met een vaste dataprojector kunnen dataprojectoren uitgeleend worden bij het audiovisueel centrum. Indien gewenst kan een beroep gedaan worden op professionele ondersteuning van een technicus. Er zijn mogelijkheden voor video- en dataprojectie. Een digitaal fototoestel, videocamera's, cassetterecorders, diaprojectoren en diverse 'notebooks' staan ter beschikking van de opleiding.

De opleiding beschikt over vijf specifiek uitgeruste praktijklokalen, waar de basisvaardigheden, ondersteunende en gespecialiseerde verpleegtechnische vaardigheden, worden aangeleerd met betrekking tot de volwassen zorgvrager. Een van de lokalen is uitgerust met basis- en gespecialiseerd materiaal voor de verzorging van het kind in alle ontwikkelingsfasen.

Het demonstratiemateriaal om de reële patiëntenverzorging te kunnen simuleren, wordt aangekocht in het UZ Gent. Veel producten worden verkregen in ziekenhuizen, bij zorgvragers of familie van zorgvragers en bij verschillende firma's, die hun producten als stalen aanbieden. Ook worden geregeld toestellen ontleend aan firma's en ziekenhuizen.

Het *skillslab* is het zelfstudiecentrum/oefencentrum voor het aanleren van verpleegtechnische vaardigheden. Door de fusie met Mercator met een ruime inbreng van materiaal is dit lokaal kunnen uitgroeien tot een mooi en goed functionerend oefenlokaal. De commissie spreekt haar waardering uit voor het *skillslab*. Het beschikbare materiaal is actueel. De indeling van dit lokaal laat ook toe verschillende werkvormen toe te passen in het onderwijs. De studenten kunnen ook gebruikmaken van het *skillslab* van het UZ Gent, wat de commissie als een meerwaarde voor de opleiding ziet. Hierdoor kunnen zij meer gespecialiseerde verpleegkundige vaardigheden oefenen via simulatie. Besprekingen voor samenwerking met het *skillslab* van de faculteit Geneeskunde UGent zijn lopende. Omdat in het *skillslab* de voorzieningen vooral gericht zijn op technische verpleegkundige

handelingen, adviseert de commissie om ook voorzieningen uit te werken om de sociale vaardigheden aan te leren.

Er is voldoende ruimte voorzien voor het onderwijzend personeel en voor de ondersteunende diensten. Het stagebureau vormt een belangrijk onderdeel van de opleiding en is goed bereikbaar.

De bibliotheek van het departement Gezondheidszorg ligt centraal en is daardoor gemakkelijk bereikbaar en goed toegankelijk. Zij is goed uitgerust en wordt efficiënt geleid door professioneel personeel. Het aanbod wordt voortdurend geactualiseerd door de aankoop van de meest recente medische en verpleegkundige basiswerken en tijdschriften. De aanwezige collectie boeken en het aanbod aan tijdschriften in functie van de opleiding Verpleegkunde, zijn degelijk. Naast specifieke vakliteratuur en een uitgebreid gamma aan literatuur over aangrenzende vakdomeinen, bevat de bibliotheek ook nog heel wat naslagwerken. Heel wat cd-rom's zijn beschikbaar voor zelfstudie. De audiovisuele mediatheek bevat veel videobanden die bruikbaar zijn als illustratiemateriaal bij de lessen. Het videobestand groeit vooral door de (praktijk)lectoren, die zelf videomateriaal verzamelen. Daarnaast worden video's ook aangekocht met het budget van de bibliotheek. De bibliotheek beschikt over gegevensbestanden, die eenvoudig raadpleegbaar zijn. De elektronische inventarisatie maakt het mogelijk om via het inter- en intranet de nodige opzoeken te doen. De openingsuren beantwoorden aan de vraag van alle gebruikers. Zo wordt ook op de behoeften van de brugstudenten ingespeeld door de openingstijd op bepaalde dagen te verlengen. Om de studenten snel de weg naar de bibliotheek te laten vinden en om de drempel te verlagen, geeft het bibliotheekpersoneel in het begin van het academiejaar een rondleiding met de nodige inlichtingen en informatie.

De computerfaciliteiten waarover de studenten en de opleiding kunnen beschikken, zijn goed. De studenten van het departement kunnen gebruikmaken van een didactische computerklas met een twintigtal terminals, voorzien van netwerkverbinding. Ook in de bibliotheek staan acht computers ter beschikking van de studenten. De lokalen zijn goed toegankelijk. Ten tijde van het visitatiebezoek liet de ruimte echter maar een beperkt aantal studenten toe, die bij voorbaat een computer moesten reserveren. Omdat het verder uitbouwen van een zelfstudiecentrum een meerwaarde kan betekenen in functie van innovatieve onderwijsvormen, dringen zich hier aanpassingen op.

De VZW SOVOREG is gekoppeld aan de Hogeschool Gent en voorziet in allerhande studentenfaciliteiten. De Campus Vesalius heeft naast de onderwijslocatie ook een studentenhome, dat beheerd wordt door de VZW SOVOREG. De campus beschikt over een cafetaria en een restaurant, met een aanbod aan koude en warme maaltijden. De aangeboden studentenfaciliteiten zijn net en verzorgd. De communicatie naar de studenten via een monitor is naar de mening van de commissie een pluspunt voor de studenten.

De commissie stelt de aanzet van de elektronische leeromgeving op prijs. Zij is overtuigd van de mogelijkheden die deze e-leeromgeving biedt en moedigt het intensifiëren ervan in de opleiding sterk aan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie is van oordeel dat nog betere computervoorzieningen en het degelijk invoeren en toepassen van de elektronische leeromgeving prioriteit verdienen bij de uitwerking van het zelfstudielandschap.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement neemt deel aan de SID-in's die jaarlijks per provincie georganiseerd worden door de Vlaamse Gemeenschap. Daarnaast is er tweemaal per jaar een algemene mailing van 'Exploot' naar laatstejaarsstudenten van het secundair onderwijs. Hierin staat het aanbod van de Hogeschool Gent en worden de data van de infodagen en opendeurdagen meegedeeld.

Tijdens de onthaalweek maken de nieuw ingeschreven eerstejaarsstudenten uitgebreid kennis met het departement en de opleiding. Daarnaast wordt voor Verpleegkunde een initiatiecursus chemie ingericht ter voorbereiding op het opleidingsonderdeel biochemie. De studenten krijgen een introductie over het werken met e-mail en Blackboard/Dokeos. De studentenclub organiseert voor alle nieuwe studenten een rondleiding in de stad Gent.

Iedere student ontvangt bij de aanvang van het academiejaar een studiegids op cd-rom met informatie over onder andere de onderwijsvorm van de opleidingsonderdelen, door wie, hoeveel uren gedoceerd wordt, of er praktijklessen of oefeningen zijn, de studielast, de impact, de manier van evaluatie, de eventueel gewenste voorkennis... Deze gegevens staan ook op de website van de Hogeschool Gent en worden dikwijls vooraan in de syllabi opgenomen. De onderwijsdoelstellingen worden met de studenten besproken tijdens de onthaalweek. Alle studenten worden tijdens een onthaalmoment uitvoerig ingelicht over de doelstellingen van het studiejaar waaraan zij beginnen.

Ook het studie- en het examenreglement staan op de cd-rom. Kort voor de examenperiode worden het examenreglement en de rol van de ombudsman nog eens extra toegelicht. Voor iedere opleiding is een ombudsman aangesteld voor de behandeling van klachten van studenten over de examens.

Tijdens de onthaalweek worden de studenten aangespoord de vragenlijst Studiemethoden te beantwoorden om hun studiemethodiek te analyseren. Op vraag van de student kan een uitgebreidere analyse van de studiemethodiek uitgevoerd worden. De student kan een beroep doen op een snelle heroriëntering bij niet-optimale studiekeuze.

Studie- en studentenbegeleiding worden bekendgemaakt tijdens de onthaalweek. De studenten ontvangen een folder met een korte uitleg en informatie over de dienst Studentenbegeleiding. Diezelfde informatie wordt ook *ad valvas*, op de monitor en op Blackboard/Dokeos verspreid. De taken van de departementale studiebegeleider situeren zich in studieadvies, studieheroriëntering, studiebegeleiding en -coaching, studievaardigheidstraining en psychosociale begeleiding.

Monitorsessies voor chemie/biochemie en feedback worden aansluitend op elke examenperiode georganiseerd. Een aantal lectoren/praktijklectoren is hierbij expliciet een aanspreekpunt en kan bij eventuele problemen doorverwijzen. De dienst Studentenbegeleiding coördineert deze aanpak en voorziet contactmomenten met de betrokken personeelsleden. Daarnaast wordt specifieke studentenbegeleiding voorzien. Alle studenten ontvangen de 'Suxeswijzer', een uitgave van de Hogeschool Gent, met tips voor leuker studeren

en slagen in de eerste zittijd. In het departement worden sessies studievaardigheden georganiseerd voor kleine groepen studenten, al dan niet uitgebreid met individuele begeleiding. De dienst Studentenbegeleiding biedt sessies aan over faalangst en examenstress, die in de eerste plaats gericht zijn naar eerstejaarsstudenten. De studiebegeleiders zijn op vaste uren beschikbaar voor de studenten. Het rooster is voorhanden in het studentensecretariaat en staat op Blackboard/Dokeos, op de monitor en *ad valvas* voor elke opleiding. De studiebegeleider houdt per student een schriftelijk dossier bij.

Tijdens de blok- en examenperiode fungeert het groene nummer van de centrale dienst Studentenbegeleiding als 'blokfoon'.

Voor de studenten van de brugopleiding wordt een plenaire sessie studievaardigheden aangeboden, gezien hun specifieke profiel. Zij kunnen een beroep doen op dezelfde faciliteiten als de dagstudenten. Voor bidders worden bijzondere sessies georganiseerd vanuit de dienst Studiebegeleiding. Ook voor studenten die in aanmerking komen voor een IAJ wordt een bijzondere infosessie ingericht.

Twee psychologen verbonden aan het departement staan in voor de psychosociale begeleiding. Deze begeleiding gebeurt normaal gezien na afspraak. Een van hen is een lector van de opleiding. De visitatiecommissie stelt zich de vraag of dit laatste een correcte keuze is. Uit de gesprekken blijkt dat in het departement Gezondheidszorg meer psychosociale problemen worden besproken dan in andere departementen. Soms is doorverwijzing naar externe begeleiding aangewezen. Studenten kunnen met specifiek juridische vragen terecht bij de jurist van het departement of bij SOVOREG, de dienst Studentenvoorzieningen van de Hogeschool Gent. Zij worden ondersteund en geadviseerd door SOVOREG bij huisvesting, jobs, studentenstatuut, financiële of psychosociale moeilijkheden. Informatie daarover wordt aangeboden aan de studenten in de 'Blix-agenda' en in brochures, waaronder 'de Collexie-troeven' en 'Kix'.

In het kader van internationalisering werd op hogeschoolniveau een halftijdse coördinator aangesteld, die ook de departementale coördinator is voor het bezochte departement. Internationale initiatieven worden kenbaar gemaakt via de monitor, de website van de hogeschool, diverse brochures, Blackboard/Dokeos en de valven van de opleidingen. De coördinator internationalisering organiseert voor de geïnteresseerde studenten informatie-sessies. Laatstejaarsstudenten hebben de mogelijkheid om drie dagen op studiereis te gaan naar het buitenland waar diverse werkdomeinen van de Verpleegkunde bezocht worden. Beleidsteksten voor internationalisering zijn niet voorhanden. Internationalisering Vesalius stelde zelf een tekst samen met de departementale zorgen voor internationalisering. De commissie stelt vast dat de aanzet tot een internationaliseringbeleid met gedrevenheid verder ontwikkeld wordt. Zij meent dat de internationale studenten- en docentenuitwisseling op een gestructureerde manier moeten uitgebouwd worden en dat de nodige ruimte dient voorzien te worden voor terugkoppeling van de ervaringen naar de opleiding.

De visitatiecommissie beoordeelt de studie- en studentenbegeleiding in alle aspecten goed. De dienst Studiebegeleiding en de psychosociale begeleiding ontwikkelden samen een visietekst. De informatieverstrekking aan abiturienten, instromende studenten en studenten is goed uitgewerkt en goed georganiseerd. De studiegids houdt de nodige informatie in en is gebruiksvriendelijk. Ook de onthaalweek, de cd-rom, het elektronische leerplatform, de studentenagenda, de valven en tal van brochures spelen een belangrijke rol. Zij staan tevens garant voor een degelijke informatie- en adviesverstrekking. De studenten zijn tevreden over het aanbod en stellen dat het initiatief naar de vraag tot begeleiding uiteindelijk van de student zelf moet komen.

De eerstelijnsopvang van de studenten is laagdrempelig. De opendeurpolitiek die de laatste jaren meer en meer zijn intrede deed, wordt sterk geapprecieerd door studenten. Een achttal praktijklectoren staan in voor de trajectbegeleiding en hebben vooral een doorverwijsfunctie naar studiebegeleiding. Er wordt veel aandacht geschonken aan de student via onder andere studentenbegeleiding, feedback, studietrajectgesprekken, trajectbegeleiding en een intakegesprek voor aanvang van het derde jaar. De commissie staat positief tegenover al deze facetten van eerstelijnsstudie- en -studentenbegeleiding. Zij raadt de opleiding echter aan om voldoende ruimte te vrijwaren voor de zelfstandigheidontwikkeling van de student. Ten gevolge van de lage drempel

student/docent zijn de studentenwerking en het studentenoverleg eerder summier. De commissie stelt vast dat de inspraak van de studenten een positieve inbreng heeft in de opleiding.

De studenten zijn op de hoogte van de ombudswerking. Er wordt weinig gebruik van gemaakt. Ook hier stelt de commissie vast dat de nauwe band tussen het personeelskorps en de studenten een belangrijke rol speelt. In deze context stelt de commissie de combinatie van studiebegeleiding en ombudsfunctie in hoofde van één persoon in vraag.

Analyse van de afhakers schetst een duidelijk beeld van de onderliggende drijfveren. De commissie waardeert de uitgewerkte actieplannen die aan de analyse gekoppeld worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding zich te bezinnen over twee vragen: is de combinatie van ombuds en studiebegeleiding in één persoon de beste oplossing en is de psychosociale begeleiding door een lector die verbonden is aan de opleiding de beste oplossing?
- Bij de uitbouw van het zelfstudiecentrum en de begeleiding van studenten in flexibele en krachtige leeromgevingen, is het noodzakelijk te streven naar een evenwicht met de zelfstandigheid van de student.

Oordeel over onderwerp 4 : Voorzieningen - voldoende

- Facet 4.1 Materiële voorzieningen: goed
- Facet 4.2 Studiebegeleiding: goed

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat voor wat betreft de voorzieningen:

- de opleiding over voldoende en degelijk uitgeruste onderwijsruimten beschikt;
- het *skillslab* uitgewerkt en uitgerust is als een volwaardig en doeltreffend zelfstudiecentrum/oefencentrum;
- de hogeschool de nodige aandacht besteedt aan materiële voorzieningen om onderwijsvernieuwing te kunnen bewerkstelligen;
- het mediatheekbeleid doelgericht en gebruiksvriendelijk ontwikkeld en uitgevoerd wordt;
- de aanwezige collectie boeken en het aanbod aan tijdschriften in functie van de opleiding Verpleegkunde degelijk zijn;

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat voor wat betreft de studiebegeleiding:

- de informatieverstrekking aan abiturienten, instromende studenten en studenten goed uitgewerkt en goed georganiseerd is;
- de dienst Studiebegeleiding en de psychosociale begeleiding samen een visietekst ontwikkelden;
- tijdens de onthaalweek de studenten aangespoord worden de vragenlijst studiemethoden te beantwoorden om hun studiemethodiek te analyseren;
- de studiegids de nodige informatie inhoudt en gebruiksvriendelijk is;
- eerstelijnsstudie- en -studentenbegeleiding effectief en efficiënt functioneren;
- de opendeurpolitiek en de eerstelijnsopvang sterk geapprecieerd worden door de studenten;
- de studentenwerking en het studentenoverleg eerder summier zijn door de lage drempel student/docent en dat de inspraak van de studenten een positieve inbreng heeft in de opleiding;
- de studenten zijn op de hoogte van de ombudswerking;
- actieplannen gekoppeld zijn aan de analyse van de onderliggende drijfveren van afhakers/studiestakers;
- de aanzet tot een internationaliseringbeleid met gedrevenheid verder ontwikkeld wordt, en dat daarbij de internationale studenten- en docentenuitwisseling op een gestructureerde manier nog uitgebouwd dient te worden.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Een integraal kwaliteitszorgsysteem voor de Hogeschool Gent werd stapsgewijs uitgewerkt en is geënt op de TRIS-methode, een onderwijsvertaalslag van EFQM. De Hogeschool Gent kiest expliciet voor toepassing van deze methode om zelfevaluatie-rapporten op te stellen. Het Bestuurscollege keurde de nota '*Uitbouw van de kwaliteitszorg aan de Hogeschool Gent vanaf 2000-2001*' goed en actualiseerde ze voor de periode vanaf 2002-2003. De visitatiecommissie stelt vast dat het integraal kwaliteitssysteem dat de hogeschool hanteert volop in uitbouw is. Op centraal en departementaal niveau is er zicht op de structurele uitbouw van de kwaliteitszorg. Zowel op hogeschool-, als op departementaal en opleidingsniveau wordt ernstig gewerkt aan de implementatie.

Verder meent de commissie dat de kwaliteitsverklaring met haar zeven pijlers doordacht is. De kwaliteitsverklaring houdt in dat er continu op alle niveaus integraal aan kwaliteitszorg wordt gewerkt via het systeem van zelfevaluatie-rapporten als eerste pijler. Elk niveau wordt periodiek om de drie, vier jaar geëvalueerd. De tweede pijler stelt dat regelmatige bevestigingen van studenten, alumni, medewerkers en beroepenveld nagaan of hun verwachtingen worden ingelost. De analyses van deze enquêtes worden opgenomen bij de zelfevaluatie. Een derde en vierde pijler zijn het werken met verbeterdoelen en de daarop uitgewerkte verbeterplannen. Vanuit het zelfevaluatie-rapport legt de opleidingscommissie door analyse van de gedetecteerde sterktes en zwaktes een aantal prioritaire verbeterdoelen vast, die door het geëigende bestuursorgaan worden goedgekeurd. Elk verbeterdoel leidt tot een verbeterplan dat wordt voorgelegd aan de centrale kwaliteitscoördinator. De vijfde pijler toont aan dat elk niveau instaat voor de eigen kwaliteitszorg door de opstelling van een jaaractieplan dat steunt op de zelfevaluatie, de bevestiging van belanghebbenden en de verbeteracties geformuleerd vanuit aangevoelde noden tijdens de werking. De evaluatie van het realiseren van verbeterdoelen, de zesde pijler, gebeurt officieel in het hoofdstuk Kwaliteitszorg van het jaarverslag, dat aan het Bestuurscollege wordt voorgelegd. In het departement Gezondheidszorg Vesalius is er expliciet voor gekozen deze zesde pijler telkens bij het opmaken van het nieuwe jaaractieplan op te nemen, waardoor opvolging en kwaliteitsborging makkelijker verlopen. Als zevende pijler voorziet de hogeschool ondersteuning en opvolging door de centrale kwaliteitscoördinator. Deze begeleidt op vraag de beschreven stap binnen de kwaliteitszorg. Om de kwaliteitszorg in de Hogeschool op elkaar af te stemmen en kruisbestuiving tussen de verschillende departementen te stimuleren, zijn er onder zijn coördinatie maandelijkse overlegvergaderingen met alle departementale kwaliteitscoördinatoren. Daarnaast organiseert de centrale kwaliteitscoördinator twee keer per jaar een kwaliteitsdag waaraan diverse personeelsleden kunnen deelnemen.

De visitatiecommissie stelt zich echter vragen bij de concretisering van de pijlers. De procedures moeten uitgewerkt worden met het oog op functionaliteit en de verschillende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn nog onduidelijk. De commissie adviseert bijkomende ruimte vrij te maken voor concrete onderwijsrealisaties, en dit door de functionaliteit van diverse raden en vergaderingen bij te sturen via een duidelijke bevoegdheidsomschrijving. De formalisering van procedures dringt zich op.

De kwaliteitsverklaring mag geen dode letter op papier blijven. De commissie pleit voor een optimaal uitgewerkte sturing door het hogeschoolbeleid om de doelstellingen van de kwaliteitsverklaring te realiseren op alle niveaus. Beleidsondersteunend werd op het niveau van de Hogeschool ook een stuurgroep Kwaliteitszorg opgericht, die adviezen formuleert voor de algemeen directeur en het bestuurscollege. Het bestuurscollege kan vanuit deze adviezen en aan de hand van de rapportering door de centrale kwaliteitscoördinator beslissen om zijn kwaliteitsbeleid bij te sturen.

De departementsraad van het departement Gezondheidszorg Vesalius installeerde een K-team. Twee van de zes leden vertegenwoordigen de opleiding Verpleegkunde. De leden van het K-team volgden de TRIS-opleiding. De TRIS-evaluatie op departementaal niveau gebeurt om de drie jaar. De opleidingscommissie is de stuwende kracht voor de kwaliteitszorg. Zij is tevens verantwoordelijk voor de kwaliteitszorg in de opleiding. De commissie stelt vast dat de recente fusie van de twee opleidingen Verpleegkunde tot één opleiding de kwaliteit van de opleiding niet in de weg gestaan heeft. De opleiding besteedt al geruime tijd op een goede manier aandacht aan de interne kwaliteitszorg. Zij hanteert een duidelijk uitgebouwd systeem. Onder andere de geïntegreerde jaaractieplannen op opleidingsniveau zijn daarvan een voorbeeld. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd door regelmatig geplande bevragingen bij studenten, personeel, beroepenveld en alumni. De resultaten van eerste TRIS-evaluatie voor de opleiding Verpleegkunde leidden tot een eerste reeks verbeterdoelen, die in het zelfevaluatierapport verwerkt werden. Het door de opleiding voorziene driejaarlijkse ritme voor de verschillende bevragingen, aansluitend op de toetsing die gebeurde in het kader van het zelfevaluatierapport, verdient aanbeveling.

Het departement Gezondheidszorg stelde als eerste departement in de Hogeschool Gent geïntegreerde jaaractieplannen op, waarin de verbeterpunten en actieplannen voor het departement, de verschillende opleidingen en ondersteunende diensten opgenomen zijn. De visitatiecommissie apprecieert deze aanpak en voortrekkersrol.

Per opleidingsjaar worden drie opleidingsonderdelen bevroegd bij de studenten. De gegevens worden centraal verwerkt, waarna de titularissen, het departementshoofd en de voorzitter van de opleidingscommissie het overzicht van de resultaten krijgen. De bevraging over de opleiding zelf heeft een driejaarlijks ritme voor alle opleidingen van het departement samen.

Als onderdeel van het departementale verbeterplan werd in 2001-2002 een personeelsenquête uitgevoerd. De resultaten voor de opleiding Verpleegkunde werden beïnvloed door de fusie met Mercator, die erg snel moest gebeuren. Deze fusie eiste in het eerste jaar een complexe organisatie, wat een aantal aangevoelde tekorten op organisatorisch vlak verklaart. Ook het verschil in huisstijl speelt een rol.

Informatie van het beroepenveld werd verkregen door bevraging van de stageplaatsen, die door hun ruime diversiteit representatief zijn voor het beroepenveld. De verantwoordelijken van deze afdelingen beoordelen de studenten en de opleiding positief. De kwaliteit van de geboden opleiding schatten zij hoog in, waarbij zij vooral de theoretische vorming weten te appreciëren. De praktische vorming beoordelen zij iets minder positief. De afdelingen nuanceren hun mening door te stellen dat elke beginnende beroepsbeoefenaar zich de afdelingsgebonden vaardigheden eigen kan maken op de plaats van tewerkstelling.

Bij de afgestudeerden scoren zowel de theoretische, praktische als attitudevorming goed. Het aanbod van een brede waaier aan specialisaties wordt sterk geapprecieerd. De stages worden positief beoordeeld. Het klinisch onderwijs, de wetenschappelijke vorming en het eindwerk zijn voor verbetering vatbaar.

Voor wat de kwaliteit van het zelfevaluatierapport betreft, stelt de commissie vast dat dit het resultaat is van intens groeps- en leeswerk van de betrokkenen. Het is een duidelijk, bruikbaar en informatief document met enkele goed uitgewerkte initiatieven. Het rapport is een degelijke weerspiegeling van de vastgestelde realiteit.

Tijdens het visitatiebezoek waren de leden van de visitatiecommissie al overtuigd van de kwaliteit van de brugopleiding. De specifieke informatie in het aanvullende verslag bewijst dat de brugopleiding de minimale

opleidingsvereisten op kwalitatieve wijze invult. Daardoor kan gesteld worden dat de studenten op een volwaardige wijze toegelaten worden en door hun aanvullende en doelgerichte opleiding gevormd worden tot kwalitatieve professionele bachelors in de Verpleegkunde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie meent dat het expliciteren van streefdoelen naar aanleiding van de evaluaties een goede stap kan zijn om meer aandacht te schenken aan de systematiek van de opvolging van deze evaluaties.
- De commissie vraagt de opleidingscommissie werk te maken van de voornemens om de gedragenheid van de kwaliteitszorg in de opleiding te verbeteren, zodat alle personeelsleden zich blijvend betrokken en verantwoordelijk voelen voor het verwezenlijken van actieplannen en de kwaliteit in de opleiding.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De aanbevelingen van de vroegere doorlichting van de opleiding Verpleegkunde werden vrij goed opgevolgd. Een van de geslaagde maatregelen is de installatie van een K-team door de departementsraad van het departement Gezondheidszorg Vesalius.

De commissie stelt vast dat er goede initiatieven uitgewerkt en in praktijk gebracht worden. De gevoerde gesprekken en het zelfevaluatie rapport tonen, dat verschillende actiepunten, die komen uit de gegevensanalyse van de bevragingen van studenten, personeel, afgestudeerden en beroepenveld, uitgewerkt zijn bij de verschillende facetten van de onderwerpen 2, 3 en 4. Toch meent de commissie dat de systematiek van de opvolging van deze evaluaties meer gestructureerde aandacht mag krijgen en dat de daadwerkelijke uitvoering van de genoemde verbeterpunten bewaakt moet worden. Een duidelijke formulering van concrete streefdoelen en een strikt methodische, planmatige benadering van verbeteracties wordt daarom aanbevolen. Waar mogelijk dienen de verbeteracties gekoppeld te worden aan de visie van de hogeschool, het departement en de opleiding om een optimale coherentie van het (kwaliteits)beleid te bewerkstelligen. Ook eenduidigheid en transparantie over welke raden en vergaderingen aangesproken moeten worden om verbeterpunten en streefdoelen te kunnen realiseren, kan de positieve voortgang blijven stimuleren.

De commissie is van oordeel dat een goede kwaliteitscyclus aanwezig is in de opleiding, al ontbreekt het op verschillende punten nog aan de gegevens en de cijfers die nodig zijn voor degelijk integraal kwaliteitsgestuurd onderwijsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding werk te maken van de formulering van concrete streefdoelen, zodat het verbeterproces inbedding kan vinden in de werking van de opleiding.
- De commissie vraagt om dringend duidelijkheid te scheppen welke raden en vergaderingen aangesproken moeten worden om verbeterpunten en streefdoelen effectief te kunnen realiseren. Hier dringen zich duidelijke bevoegdheidsomschrijvingen en de formalisering van de gepaste procedures op.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Aan alle geledingen – medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld – die bij het onderwijs van de opleiding betrokken zijn, wordt de kans geboden deel te nemen aan besluitvormingsprocessen en evaluatie van het onderwijs. De onderwijsorganisatie, die zoveel mogelijk streeft naar werken in kleine groepen, en de informele sfeer die daaruit voortvloeit, blijken een goede betrokkenheid van verschillende geledingen te waarborgen. Waar het informele de plaats inneemt van het formele is er echter gebrek aan systematiek.

De commissie stelt de vertegenwoordiging van studenten in de opleidingscommissie op prijs. De commissie meent dat de betrokkenheid van de studentengroep verder moet gaan dan vragenlijsten invullen en informele gesprekken voeren. De participatie van studenten aan andere formele en officiële overleg- en beslissingsorganen is eerder summier. De commissie raadt de opleiding aan de betrokkenheid van studenten te vergroten door de functie van klassenvertegenwoordiger concreter en optimaal in te vullen. De studenten dienen ook actiever gestimuleerd te worden om te participeren aan de formele en officiële overleg- en beslissingsorganen.

De commissie stelt vast dat de inbreng van het afnemende beroepenveld goed georganiseerd is. Vooral de resonantiecommissies spelen een belangrijke rol in het onderhouden van de contacten en hun inbreng komt de opleiding zeker ten goede.

De commissie betreurt dat de alumni niet sterker ingeschakeld worden in de bijsturing van de opleiding. Bovendien meent zij dat de uitbouw van een actieve alumniwerking ook een belangrijke rol kan spelen in het onderhouden van contacten met het beroepenveld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie staat achter de vraag van het beroepenveld om de contacten van de opleiding met het werkveld nog te intensifiëren. De alumni dienen meer en beter betrokken worden bij de opleiding. Een goed uitgebouwde vorm van alumniwerking kan hier een antwoord bieden.

Oordeel over onderwerp 5 : Interne kwaliteitszorg - voldoende

- Facet 5.1 Evaluatie resultaten: voldoende
- Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering: voldoende
- Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld: voldoende

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat

- het kwaliteitsbeleid en de aanpak van de interne en integrale kwaliteitszorg met visie ontwikkeld is;
- een dynamisch kwaliteitszorgsysteem, gebaseerd op het EFQM-systeem en gebruikmakend van de TRIS-methode, de aanzet is in de opleiding tot het periodiek werken met de PDCA-aanpak, waarbij nog meer structuur en systematiek aangewezen zijn bij de opvolging van de verbeteracties;
- systematisch bevragingen uitgevoerd worden over de verschillende aspecten van het onderwijs bij relevante doelgroepen, waarbij de afgestudeerden beter betrokken kunnen worden;
- de opleiding tot maatregelen ter verbetering van de interne kwaliteitszorg komt met inspraak van betrokkenen;
- het departement en de opleiding waardering verdienen voor hun voortrekkersrol op het gebied van interne en integrale kwaliteitszorg, waarbij het K-team en de opleidingscommissie de stuwende krachten zijn.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de resultaten van de bevraging blijkt dat de afgestudeerden de eindkwalificaties bereikt hebben. Alleen het onderwerp advisering vraagt meer aandacht in de opleiding. Ook de bevraging van de stageplaatsen wijst erop dat de studenten de vooropgestelde eindkwalificaties overwegend behalen. Over het algemeen zijn de alumni tevreden over de genoten opleiding, die naar hun mening afgestemd is op het beroep.

Vanaf het eerste jaar wordt in de mate van het mogelijke tegemoetgekomen aan de voorkeur van de studenten voor een stagedienst of stageplaats. Studenten kiezen dikwijls een stageplaats dicht bij de eigen woonplaats, wat bij een positieve ervaring mogelijke tewerkstellingskansen vergroot. De afgestudeerden vinden snel hun eerste werkplaats. 70 % is binnen twee maanden na afstuderen aan de slag, 93 % binnen de drie maanden. Ruim 75 % van de afgestudeerden is voltijds tewerkgesteld in algemene of universitaire ziekenhuizen. De meesten werken als gegradueerde verpleegkundige, anderen als adjunct-hoofdverpleegkundige, hoofdverpleegkundige of referentieverpleegkundige. 25 % van de bevroegde alumni veranderde van werk. De belangrijkste redenen hiervoor zijn een job dicht bij huis of een functie beter aansluitend bij het behaalde diploma. De afgestudeerden zijn globaal tevreden over hun tewerkstelling. De grote meerderheid meent dat ze goed voorbereid was om in het beroepenveld te stappen en de huidige functie uit te oefenen. Dit sluit aan bij het grote substantiële aandeel van de stages in de opleiding, vooral in het derde jaar. Dit laat hen toe hun theoretische kennis die ze over de drie jaren verworven hebben te toetsen aan de praktijk. De studenten kunnen weekend- en nachtdiensten presteren.

Uit resultaten van de bevraging van de stageplaatsen en de positieve contacten tijdens de contactdag met het beroepenveld, blijkt dat de studenten gewaardeerde werknemers zijn. Ook tijdens de gesprekken geven de afgestudeerden aan tevreden te zijn over de opleiding en zich gewaardeerd te voelen door het werkveld. De commissie stelt vast dat het beroepenveld de afgestudeerden beschouwt als gewaardeerde werknemers en dat het de goede theoretische bagage van de afgestudeerden apprecieert. Het beroepenveld geeft echter aan dat vaardigheden in het kader van geïntegreerd werken, zoals klinisch redeneren, probleemoplossend denken en analyseren, minder goed gerealiseerd zijn. De commissie stelt dat op bachelorniveau meer aandacht moet besteed worden aan dit geïntegreerd werken. In dezelfde lijn vraagt de commissie meer aandacht voor de diverse rollen van een bachelor, zoals die opgenomen zijn in de competenties. Zij raadt de opleiding aan advisering en consultatie als specifieke werkpunten op te nemen.

Alle studenten kunnen deelnemen aan de jobbeurs die ingericht wordt door de Associatie Universiteit Gent. De opleiding zelf geeft ook extra informatie over de verschillende sectoren van tewerkstelling en de mogelijkheden tot verder studeren.

Met betrekking tot internationalisering heeft de opleiding een aantal internationale partners. Met de buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs heeft zij een bilateraal akkoord. Met andere instellingen, zoals ziekenhuizen,

scholen, revalidatiecentra, laboratoria of zelfstandige praktijken sluit zij stageovereenkomsten af. Het departement onderhandelt met vier Belgische Franstalige partners om een overeenkomst af te sluiten in het kader van Erasmus Belgica. De laatste drie academiejaren hebben zeven studenten in het buitenland stage gelopen, hebben twee (praktijk)lectoren congressen in het buitenland bijgewoond en zijn binnen de Verpleegkunde geen internationale projecten gerealiseerd. De laatste vijf academiejaren werden studiereizen georganiseerd naar Londen en York, Dijon, Amsterdam en Parijs. Toch meent de visitatiecommissie dat de internationalisering eerder beperkt aan bod komt en niet volwaardig opgenomen is in de opleiding.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat tijdens de opleiding een goede basis gelegd wordt voor een beginnende beroepsbeoefenaar. Zowel het beroepenveld als de alumni zijn tevreden over de mate van het behalen van de eindkwalificaties. Het bereikte niveau blijkt ook uit de bestudeerde eindwerken die, niettegenstaande het wisselende karakter, globaal als voldoende beoordeeld worden door de commissie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie spoort de opleiding aan om de internationale samenwerkingen en uitwisselingen verder te ontwikkelen en op een actieve dynamische manier te stimuleren bij zowel personeel als studenten.
- Om van de gegevens van de bevestigingen waardevolle parameters te maken, stelt de commissie voor de peilingen naar de tevredenheid van studenten en werkveld onderzoeksmatig te onderbouwen.
- De mate van het bereiken van de nagestreefde competenties zal met regelmaat getoetst moeten worden, zowel bij de afgestudeerden als bij het beroepenveld.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de berekening van het aantal studenten geslaagd in jaar x, wordt enkel rekening gehouden met dat aantal studenten dat een volledig traject doorlopen heeft binnen de hogeschool. De slaagcijfers houden geen rekening met afhakers of studenten die hun studies spreiden. Het K-team analyseerde in 1999-2000 de slaagcijfers voor het eerste jaar Verpleegkunde per vak en in totaal. Er werd rekening gehouden met afhakers, en de eerste en tweede zittijd werden afzonderlijk bekeken. Naar aanleiding van deze cijfers werden verbeteracties ondernomen.

Om het onderwijsrendement te onderzoeken is in het academiejaar 2003-2004 het project studietraject-begeleiding gestart. De commissie vraagt de opleiding een beleid uit te stippelen en in te voeren om het onderwijsrendement in termen van streefcijfers in kaart te brengen en op te volgen. Dit kan op diverse gebieden, zoals financiën, personeelsbeleid, doorstroom en internationalisering, structureel en systematisch. Op verschillende punten ontbreken nog cijfers en gegevens, waaronder studiecijfers en studievoortgang, die nodig

zijn om een goed onderwijsbeleid uit te bouwen en te borgen. De tot nu toe bekomen cijfers bij de verschillende analyses kunnen nog beter en doelgericht omgezet worden naar actiepunten.

Het gemiddelde slaagpercentage van de eerstejaarsstudenten bedraagt over de laatste vijf academiejaren 68,7 %. Het departementale gemiddelde is 61,6 %. Ten opzichte van de andere opleidingen in de hogeschool is dit een vrij hoog percentage. De slaagcijfers voor het eerste jaar schommelen binnen redelijke grenzen. Voor het tweede jaar is het slaagcijfer op basis van de laatste vijf academiejaren gemiddeld 96,2 %. Voor het derde jaar liggen deze percentages nog hoger, met uitzondering van de optie Ziekenhuisverpleegkunde.

Uit analyse van slaagcijfers van de laatste vijf academiejaren blijkt dat 80,6 % van de studenten de studies kan afronden binnen de vooropgestelde tijdspanne van drie academiejaren. 17,8 % zien zijn studietijd met één jaar verlengd en 1,6 % heeft twee jaar langer nodig om het diploma te behalen.

Het aantal startende studenten gaat in stijgende lijn. De dalende trend van de slaagpercentages van generatiestudenten over de bestudeerde academiejaren is eerder zorgwekkend te noemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om slaagcijfers en studieverloop van studenten systematisch te volgen en te analyseren.

Oordeel over onderwerp 6 : Resultaten - voldoende

- Facet 6.1 Gerealiseerd niveau: voldoende
- Facet 6.2 Onderwijsrendement: voldoende

De visitatiecommissie heeft geconstateerd dat

- tijdens de opleiding een goede basis gelegd wordt voor een beginnende beroepsbeoefenaar en dat de opleiding daardoor waardevolle en breed inzetbare verpleegkundigen aflevert;
- zowel het beroepenveld als de alumni tevreden zijn over de mate van het behalen van de eindkwalificaties;
- het beroepenveld de afgestudeerden beschouwt als gewaardeerde werknemers en de goede theoretische bagage van de afgestudeerden apprecieert;
- het merendeel van de afgestudeerden snel een eerste werkplaats vindt;
- de bestudeerde eindwerken globaal voldoen;
- recent het project '*studietrajectbegeleiding*' gestart is om het onderwijsrendement te onderzoeken;
- de internationalisering eerder beperkt aan bod komt en nog niet volwaardig opgenomen is in de opleiding;
- het gemiddelde slaagpercentage van de eerstejaarsstudenten over de laatste vijf academiejaren 68,7 % bedraagt, voor het tweede jaar 96,2 % en voor het derde jaar nog meer, met uitzondering van de afstudeerrichting Ziekenhuisverpleegkunde;
- 80,6 % van de studenten de studies afrondt binnen de vooropgestelde drie academiejaren.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- zelfevaluatie-rapport van de opleiding en bijhorende bijlagen;
- gevoerde gesprekken met de betrokkenen;
- documenten ter inzage bij het bezoek;
- opgevraagde documenten;
- reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

- Onderwerp 1 Niveau en oriëntatie:	voldoende
- Onderwerp 2 Programma:	voldoende
- Onderwerp 3 Personeel:	voldoende
- Onderwerp 4 Voorzieningen:	voldoende
- Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg:	voldoende
- Onderwerp 6 Resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat de basiskwaliteit van de opleiding voor alle afstudeerrichtingen gewaarborgd is. De commissie beoordeelt de opleiding derhalve positief.

In haar reactie op het eerste opleidingsrapport geeft de opleiding aan de volgende acties of verbeteringen gepland of uitgevoerd te hebben:

- de implementatie van nieuwe initiatieven op vlak van maatschappelijke dienstverlening zoals EHBO-initiatie in het stedelijk basisonderwijs en actualisering van reanimatietechnieken in een private kliniek in Gent;
- een verhoging van de studiepunten voor het eindwerk naar zeven en dit binnen de hervorming van het curriculum;
- de aanwerving van een procesbegeleider/ankerpersoon voor wetenschappelijk onderzoek.

De commissie heeft op basis hiervan geen aanpassing van de oordelen doorgevoerd.

OVERZICHTSTABEL OORDELEN¹

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele en academische gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studielast	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	niet van toepassing	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen in de tabel zijn van toepassing voor:

- Geriatische verpleegkunde
- Kinderverpleegkunde
- Psychiatrische verpleegkunde
- Sociale verpleegkunde
- Ziekenhuisverpleegkunde
- brugopleiding, Geriatische verpleegkunde
- brugopleiding, Kinderverpleegkunde
- brugopleiding, Psychiatrische verpleegkunde
- brugopleiding, Sociale verpleegkunde
- brugopleiding, Ziekenhuisverpleegkunde

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel staat vermeld dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Ingeval een separate beoordeling is gegeven aan één of meer afstudeerrichtingen, locaties en/of varianten dan is dit in de tabel opgenomen